

Ольга БІЛАНОВА
Лаура ІВАЩЕНКО
Сергій ДЯКІВ

УКРАЇНСЬКА ЖЕСТОВА МОВА

навчальний посібник
для осіб з особливими освітніми потребами
(Н 90, Н 91) 5 клас
(у 2-х частинах)

2 частина

КИЇВ – 2024

ВИДАВНИЦТВО АТЛАНТ

**УДК 811.161.2'221.24*кл5(075.3.056.263)
Б63**

Схвалено для використання в освітньому процесі

**(протокол від 25 березня 2024р. №4 засідання
експертної комісії зі спеціальної педагогіки,
номер у Каталогі надання грифів навчальній
літературі та навчальним програмам
6.0016–2024)**

***Видано за рахунок державних коштів.
Продаж заборонено***

Б63 Біланова О.А., Іващенко Л.Д., Дяків С.М.
Українська жестова мова: навчальний посібник
для осіб з особливим освітніми потребами
(Н90, Н91) 5 клас (у 2-х частинах),
частина 2— Київ :
ТОВ «ВИДАВНИЦТВО АТЛАНТ», 2024. — 112 с: іл.

ISBN 978-617-8159-77-1

© Біланова О.А., Іващенко Л.Д.,
Дяків С.М., 2024
© ТОВ «ВИДАВНИЦТВО
АТЛАНТ», 2024
оригінал-макет, художнє
оформлення, 2024

Умовні позначення:

— запам'ятай

— робота в групах

— пригадай

— робота в парах

— обміркуй

— запитання

— досліджуй

— домашнє завдання

— жестові одиниці

— тестові завдання

Використано скорочення:

УЖМ — українська жестова мова;

СО — словесна одиниця;

ЖМ — жестова мова;

УМ — українська мова;

ЖО — жестова одиниця;

НК — немануальний компонент;

ЖСП — жестосполучення;

АР — активна рука;

ЖР — жестове речення;

ПР — пасивна рука;

МЖМ — міжнародна жестова мова;

ЖІ — жестове ім'я;

СМ — словесна мова;

КЖо — калькована жестова одиниця;

КЖм — кальковане жестове мовлення;

ГО — граматична основа;

Дм — дактильне мовлення;

ГП — граматична помилка;

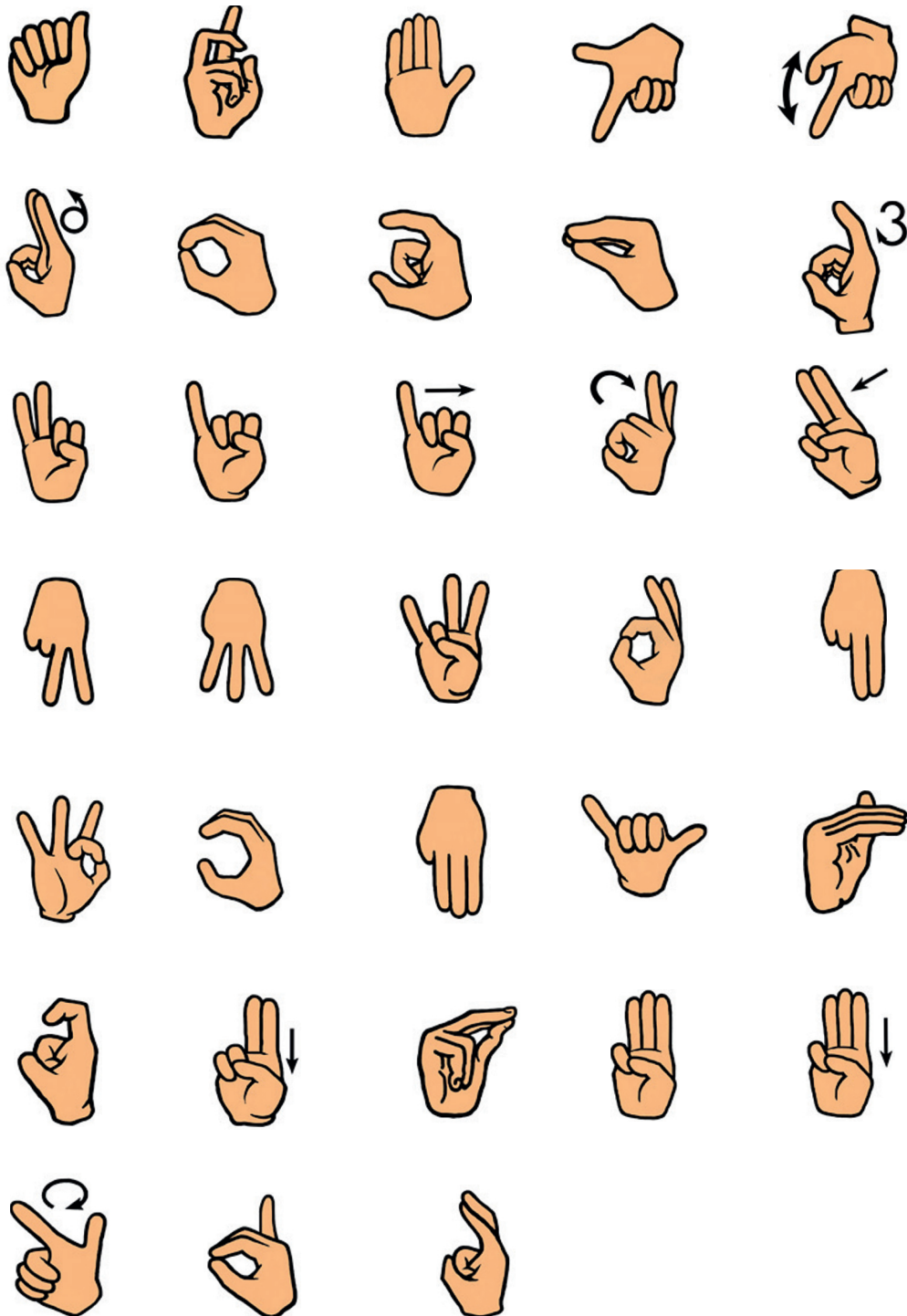
СР — словесне речення;

ОЧР — однорідні члени речення

ССП — словосполучення;

ЧР — члени речення.

Українська дактильна абетка

Тема 34. Жестоознака — частина мови: ознаки, місцезнаходження.

ЗАПАМ'ЯТАЙ

ЖЕСТООЗНАКА — це самостійна частина мови: ознаки, питання, місцезнаходження, роль у реченні і відповідає на питання: ЯКИЙ? ЯКА? ЯКЕ? При побудові жестового речення ЖЕСТООЗНАКА завжди стоїть після ЖЕСТОНАЗВИ.

ГРУПИ ЖЕСТООЗНАК		
ПРОСТІ	СКЛАДНІ	СКЛАДЕНІ
МОЛОДИЙ ЧЕРВОНИЙ МУДРИЙ ЗЛИЙ	СМІЛИВИЙ КВІТУЧИЙ СУЧАСНИЙ ВІЛЬНИЙ	НЕЗАЛЕЖНИЙ ВВІЧЛИВИЙ БЕЗВІДПОВІДАЛЬНИЙ ЖИТТЕРАДІСНИЙ

ЖЕСТОВІ ОДИНИЦІ:

ЖЕСТООЗНАКА, ПРИКМЕТНИК, ЯКІСНИЙ*,
ВІДНОСНИЙ*, ПРИСВІЙНИЙ*,
МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ.

ОЗНАЙОМСЯ

	ЖЕСТО- НАЗВА	ПИТАННЯ	ЖЕСТО- ОЗНАКА	ПИТАННЯ
СЛОВЕСНА МОВА	Хлопчик Трава Небо	Хто? Що? Що?	Розумний Зелена Мирне	Який? Яка? Яке?
ЖЕСТОВА МОВА	ХЛОПЧИК ТРАВА НЕБО	ХТО? ЩО? ЩО?	РОЗУМНИЙ ЗЕЛЕНИЙ МИРНИЙ	ЯКИЙ? ЯКИЙ? ЯКИЙ?

Вправа 1. З'єднай відповідні ЖО і слова по парі і запиши в зошит.

СУЧАСНИЙ ШИРОКИЙ ПЛАСТИКОВИЙ МЕТАЛЕВИЙ

Вправа 2. Встав пропущені закінчення у прикметники.

ЖЕСТОВА МОВА (питання ЯКИЙ?)	СЛОВЕСНА МОВА (питання ЯКИЙ? ЯКА? ЯКЕ?)
ПРАПОР ЖОВТО-СИНІЙ*.	Жовто-син... прапор.
ДУБ ВЕЛИЧЕЗНИЙ.	Величезн... дуб.
СОНЦЕ ГАРЯЧИЙ*.	Гаряч... сонце.
ДІВЧИНКА ЩЕДРИЙ*	Щедр... дівчинка.
МОРЕ ГЛИБОКИЙ	Глибок... море.
МОВА СПІВУЧИЙ*	Співуч... мова.
ПОЛЕ ПШЕНИЧНИЙ*	Пшеничн... поле.

Вправа 3. Визнач групу ЖЕСТООЗНАКИ за будовою, заповни таблицю.

ПРОСТІ	СКЛАДНІ	СКЛАДЕНІ

Жестовий довідник: ПАТРІОТИЧНИЙ, ЖАДІБНИЙ, СПРАВЕДЛИВИЙ, БРЕХЛИВИЙ, ВІЙСЬКОВИЙ, ТАЛАНОВИТИЙ, БАЙДУЖИЙ, ЩЕДРИЙ, РОЗУМНИЙ, СПОКІЙНИЙ.

Вправа 4. Переклади УЖМ на СМ.

ЦВІТ БІЛИЙ* НА КАЛИНА — *Білий* цвіт на калині.

СТЕЖКА БІЛИЙ* У ДОЛИНА (ПОЛЕ) — *Біла* стежка у долині.

ХМАРИ БІЛИЙ* НА НЕБО — *Білі* хмари на небі.

ЛИЧКО БІЛИЙ* У ТЕБЕ — *Біле* личко у тебе.

Вправа 5. Підбери ЖЕСТООЗНАКУ до ЖЕСТОНАЗВИ.

ПРИКЛАД: НЕБО — мирне, чисте, блакитне (*МИРНИЙ, ЧИСТИЙ, БЛАКИТНИЙ*)

УКРАЇНА — ..., ..., ..., ...

МОВА — ..., ..., ..., ...

АРМІЯ — ..., ..., ..., ...

ДЕРЖАВА — ..., ..., ..., ...

КЛАС — ..., ..., ..., ...

ЗЕМЛЯ — ..., ..., ..., ...

ЛЮДИ — ..., ..., ..., ..., ...

СІМ'Я — ..., ..., ..., ...

ХЛІБ — ..., ..., ..., ..., ...

ЗАПИТАННЯ

1. Що таке ЖЕСТООЗНАКА?
2. На які питання відповідає ЖЕСТООЗНАКА?
3. Які групи є у ЖЕСТООЗНАКИ?
4. Яку роль грає ЖЕСТООЗНАКА при побудові жестових речень?

Тема 35. Семантичне значення жестознак.

РОЗБІР ЖЕСТООЗНАК ЗА КОМПОНЕНТАМИ: ЛОКАЛІЗАЦІЯ, НК.

	ЖМ	СМ
	ХОЛОДНИЙ — КРИЖАНИЙ	— холодний (—а,—е,—і) — крижаний (—а,—е,—і)
	ТЕПЛИЙ — ГАРЯЧИЙ	—теплий (—а,— е,—і) — гарячий (—а,—е,—і)
	ЗЕЛЕНИЙ — МОЛОДИЙ	— зелений (—а,—е,—і) — молодий (—а,— е,—і)

Вправа 1. Утвори від ЖЕСТОНАЗВ ЖЕСТООЗНАКУ та запиши.

ПРИКЛАД: МОРОЗ — МОРОЗНИЙ.

ЛІД — ...

ЗБРОЯ ...

СНІГ — ...

УКРАЇНА — ...

ХЛІБ — ...

ІСТОРІЯ — ...

ВОДА — ...

КВІТКА ...

Вправа 2. Склади ЖСП.

ПРИКЛАД: Останній урок — УРОК ОСТАННІЙ.

Позитивний досвід —...

Мальовничий краєвид —...

Вірні друзі —...

Свіже повітря —...

Історичний роман —...

Квітуче поле —...

Гарна посмішка —...

Патріотична пісня —...

Вправа 3. Створи синонімічний ряд ЖЕСТООЗНАКИ одним компонентом жесту.

ПРИКЛАД: РОЗУМНИЙ — ОСВІЧЕНИЙ, МУДРИЙ.

ГЕРОЇЧНИЙ — ..., ..., ...

ДОБРИЙ — ..., ..., ...

ПУХКИЙ — ..., ..., ...

КУМЕДНИЙ — ..., ..., ...

Вправа 4. Поміркуй, де помилка і покажи УЖМ.

ВІЙСЬКОВИЙ — ОБРАЗЛИВИЙ

ЖАДІБНИЙ — СХВИЛЬОВАНИЙ

СВІЖИЙ — МІЦНИЙ

ЗЛИЙ — ПАТРІОТИЧНИЙ

РОЗУМНИЙ — КМІТЛИВИЙ

Вправа 5. Відтвори семантичне позначення ЖО ЖЕСТООЗНАКИ.

Образотворче мистецтво — МИСТЕЦТВО ОБРАЗОТВОРЧИЙ (ФОРМА + МАЛЮВАННЯ).

Кіномистецтво — МИСТЕЦТВО КІНО (ФОРМА + КІНО).

Музичне мистецтво — МИСТЕЦТВО МУЗИКА (ФОРМА + МУЗИКА).

Високий пам'ятник — ПАМ'ЯТНИК ВИСОКИЙ (ФОРМА + ПАМ'ЯТЬ).

Вправа 6. Подумай і доповни до антожестових пар **ЖЕСТООЗНАКИ** одним компонентом жесту.

ПРИКЛАД: БРУДНИЙ — ЧИСТИЙ.

ШИРОКИЙ — ...

ОДНАКОВИЙ — ...

ВЕЛИКИЙ — ...

ДАЛЕКИЙ — ...

ТЕМНИЙ — ...

ВІДКРИТИЙ — ...

ЗАХІДНИЙ — ...

ЗАПИТАННЯ

1. Пригадай що таке семантика?
2. За якими компонентами ЖЕСТООЗНАКИ можуть змінюватися ЖО? Наведи приклади.
3. Який рід має ЖЕСТООЗНАКА при складанні ЖСП та ЖР?

Тема 36. Творення жестоознак.

ОЗНАЙОМСЯ

ЖЕСТООЗНАКИ у ступені порівняння супроводжуються з немануальним компонентом та у письмі утворюються з допомогою суфіксів —ш—, —іш—.

Вправа 1. Зроби розбір творення ЖЕСТООЗНАКИ з використанням НК:

СОЛОНІЙ — СОЛОНІШІЙ (СОЛОНІЙ+ЩЕ)

ТОНКИЙ — ТОНКІШІЙ (ТОНКИЙ+ЩЕ)

МІЦНИЙ — МІЦНІШІЙ (МІЦНИЙ+ЩЕ)

Вправа 2. Утвори жестоознаки з суфіксом Ш і ІШ та покажи УЖМ з НК.

ПРИКЛАД: МУДРИЙ — МУДРІШІЙ

СВІТЛИЙ —

ТЕПЛИЙ —

СИЛЬНИЙ —

БАГАТИЙ —

ГЛИБОКИЙ —

ДОБРИЙ — ..

Вправа 3. Подумай і знайди помилку у творенні ЖЕСТООЗНАКИ з суфіксом ІШ і Ш.

МОЛОДИЙ — МОЛОДШИЙ. ГАРЯЧИЙ — ГАРЯЧИШИЙ.
ЩАСЛИВИЙ — ЩАСЛИВИШИЙ. СИНІЙ — СИНШИЙ.
ПОГАНІЙ — ПОГАНШИЙ. ЧОРНИЙ — ЧОРНИШИЙ.
ТОВСТИЙ — ТОВСТИШИЙ.

Вправа 4. Перетвори прикметник з суфіксом на ЖЕСТООЗНАКУ та покажи УЖМ.

ПРИКЛАД: Дно Тихого океана **глибше**, ніж дно інших океанів — **ЩЕ+ ГЛИБОКИЙ***

Наш український народ стає **сильнішим**, ніж раніше. —
Щоранку до магазину привозять **свіжіші** продукти. —
Наша армія стає **міцнішою** завдяки нашій підтримці. —
Коли людина хворіє, бажають — **скорішого** одужання! —

Вправа 5. Зроби зворотне творення ЖЕСТООЗНАК.

ПРИКЛАД: НІЖНІШИЙ — НІЖНИЙ.

ЖОВТІШИЙ —	РІДНІШИЙ —
РАНІШНИЙ —	ПОВІЛЬНІШИЙ —
СМАЧНІШИЙ —	СПРИТНІШИЙ —
ЖВАВІШЕ —	ГОСТРІШИЙ —
ГАРНІШИЙ —	ЧЕРВОНІШИЙ —

ЗАПИТАННЯ

1. Які суфікси утворюються у ступені порівняння ЖЕСТООЗНАКИ?
2. Який компонент ми показуємо при утворенні суфіксів —ш, —іш ЖО ЖЕСТООЗНАКИ?
3. В чому різняться прикметник і ЖЕСТООЗНАКА при утворенні суфіксів іш і ш?

Тема 37 Жестоознака і прикметник.

ПОРІВНЯЙ

ЖЕСТООЗНАКА — це самостійна частина мови, яка вказує ознаку предмета і відповідає на питання: **ЯКИЙ? ЯКА? ЯКЕ?** та при складанні речення стоїть після жестоназви.

Прикметник — самостійна частина мови, що називає ознаку предмета, відповідає на питання **Який? Яка? Яке? Які?**

Вправа 1. Подивись уважно на фото і обери правильну ЖО з двох запропонованих.

ТАЛАНОВИТИЙ ВЕСЕЛИЙ

МОЛОДИЙ ЗЕЛЕНИЙ

СУМНИЙ ВАЖЛИВИЙ

ОБРАЗЛИВИЙ
СОРОМ'ЯЗЛИВИЙ

Вправа 2. Випиши ЖЕСТООЗНАКУ з речень.

ПРИКЛАД: Легка інструкція для збирання конструктора — **ЛЕГКИЙ**.

Вистава в театрі була захоплюючою і цікавою —...

Україна — могутня та квітуча держава, з давньою культурою —...

На східній частині України тривають важкі, довготривалі бої —...

Наша українська мова чарівна, співуча, солов'їна —...

Вправа 3. Знайди зайве слово.

ОЗДОРОВЧИЙ, ФІЗИЧНИЙ, БЛАКИТНИЙ, ЗДОРОВИЙ, СИЛЬНИЙ;
СУМНИЙ, ВЕСЕЛИЙ, РАДІСНИЙ, ЩАСЛИВИЙ, ЗАДОВОЛЕНИЙ;
М'ЯКИЙ, ТВЕРДИЙ, ГЛАДЕНЬКИЙ, ШОРСТКИЙ, ФІОЛЕТОВИЙ;
СОЛОДКІШИЙ, КИСЛИЙ, ГАРНІШИЙ, ГРУБШИЙ, СВІТЛІШИЙ;
ДЕРЕВ'ЯНИЙ, СКЛЯНИЙ, ТЕМНИЙ, МІДНИЙ, ПЛАСТМАСОВИЙ.

Вправа 4. Опиши малюнки УЖМ, використовуючи ЖЕСТООЗНАКУ.

1. За формою —
2. За кольором —
3. За дотиком —
4. За розміром —

Вправа 5. Подумай, запиши ЖЕСТООЗНАКУ, протилежну за значенням.

ПРИКЛАД: САД КВІТУЧИЙ — САД ЗРУЙНОВАНИЙ

ДЕНЬ СОНЯЧНИЙ — ...	МОВЛЕННЯ ДАКТИЛЬНЕ — ...
КОРДОН ЗАКРИТИЙ — ...	КРАЇНА ВІЛЬНА — ...
ПЕРЕЦЬ ПЕКУЧИЙ — ...	КОШЕНЯ БІЛЕ — ...
ПЕС ДОБРИЙ — ...	БІЛЕ КОШЕНЯ — ...
ПОВІТРЯ ЧИСТЕ — ...	ДЖЕРЕЛО ПРОЗОРЕ — ...
МОРЕ БЕЗМЕЖНЕ — ...	ЗЕМЛЯ РОДЮЧА — ...

Вправа 6. У поданих речень відшукай прикметники і запиши.

1. Мамина колега захворіла.
2. Йшов дуже сильний град.
3. У татової тітки було моложаве обличчя.
4. Мурах називають лісовими санітарами.
5. Катіна мама допомогла синові виконати тестові завдання.

ЗАПИТАННЯ

1. Що таке прикметник?
2. На яке питання відповідає прикметник? Наведи приклади.
3. В чому різниця між ЖЕСТООЗНАКОЮ і прикметником?

Тема 38. Рід прикметників. Якісні, відносні, присвійні прикметники.

ОЗНАЙОМСЯ

Прикметник змінюється **за родами**: чоловічий рід, жіночий рід, середній рід.

Прикметники мають групи **за значенням**: якісні, відносні і присвійні.

Групи прикметників за значенням		
ЯКІСНІ	ВІДНОСНІ	ПРИСВІЙНІ
Ознака предмета, яка може бути виражена більшою або меншою мірою	Ознака предмета стосовно інших предметів або явищ	Належність чогось особі чи тварині
широкий шлях — ДОРОГА ШИРОКО*	дерев'яний стіл — СТІЛ ДЕРЕВО*	татове слово — СЛОВО ТВІЙ ТАТО*
стрункий хлопець — ХЛОПЕЦЬ ХУДИЙ*	зимовий ранок — РАНОК ЗИМА*	братова куртка — КУРТКА ТВІЙ БРАТ*

Вправа 1. Визнач, до якої групи прикметників за значенням відноситься певне слово і ЖО.

ПРИКЛАД: Старший клас — **КЛАС СТАРШИЙ** (якісний)

Бабусині окуляри — ОКУЛЯРИ ТВІЙ* БАБУСЯ —...

Комп'ютерні ігри — ГРА КОМП'ЮТЕР —...

Хоробрий воїн — ВОЇН ХОРОБРИЙ —...

Ведмежий барліг — БАРЛІГ ТВІЙ * ВЕДМІДЬ —...

Трагічна пісня — ПІСНЯ СУМНИЙ* —...

Літературний твір — ТВІР ЛІТЕРАТУРА —...

Андрієва сорочка — СОРОЧКА ТВІЙ* АНДРІЙ —...

Височенний будинок — БУДИНОК ВИСОКО* —...

Дощова погода — ПОГОДА ДОЩ* —...

Вправа 2. Заповни пропущені стовпчики за родами прикметників.

ЧОЛОВІЧИЙ РІД	ЖІНОЧИЙ РІД	СЕРЕДНІЙ РІД
БАЛАКУЧИЙ		
	ЛЕДАЧА	
		МУДРЕ
	КРЕАТИВНА	
ЖОРСТОКИЙ		
		ГЕРОЇЧНЕ

Вправа 3. Склади з простого речення з СО на жестове речення з ЖО.

ПРИКЛАД: Козак — вільна, сильна, справедлива людина.
— КОЗАК ЛЮДИНА ВОЛЯ*, СИЛА*, СПРАВЕДЛИВІСТЬ*.

Україна — квітуча, незалежна, сильна держава. — ...

Українці — народ гостинний, доброзичливий, сміливий. — ...

Тваринний світ цікавий, різноманітний, багатий. — ...

Вправа 4. Подумай і встав ЖСП до певної групи прикметників.

ЯКІСНІ	ВІДНОСНІ	ПРИСВІЙНІ

Довідник: МАМИНА СОРОЧКА, ОЛЕСИНА МРІЯ, КИЇВСЬКИЙ АВТОВОКЗАЛ, КАРПАТСЬКА КУХНЯ, СМАЧНА СТРАВА, СТРУНКА ДІВЧИНА, КРИЖАНА ВОДА, РОЗУМНИЙ ПЕС, БРАТОВА МАШИНА, ЛІКАРЕВЕ СЛОВО, ЛИСЯЧА ХИТРИСТЬ, ЗОЛОТІ РУКИ, МІЦНА ФОРТЕЦЯ.

ЗАПИТАННЯ

1. За якими родами змінюється прикметник?
2. Які групи за значенням має прикметник?
3. В чому різниця між якісними і присвійними прикметниками?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Що таке ЖЕСТООЗНАКА?

- А.** — це самостійна частина мови, яка вказує на певний предмет і відповідає на питання ХТО? ЩО?
- Б.** — це розділ про частини мови.
- В.** — це самостійна частина мови: ознаки, питання, місцезнаходження, роль у реченні і відповідає на питання: ЯКИЙ? ЯКА? ЯКЕ?

2. Групи за будовою ЖЕСТООЗНАКИ:

- А.** Якісні, відносні, присвійні.
- Б.** Чоловічий, жіночий, середній.
- В.** Прості, складні, складені.

3. Визнач семантичне значення ЖЕСТООЗНАКИ.

- А.** МОЛОДИЙ — ЗЕЛЕНИЙ, ТЕПЛИЙ — ГАРЯЧИЙ, ТВЕРДИЙ — МІЦНИЙ.
- Б.** ДІВЧИНКА — ХЛОПЧИК, ГЕРОЙ — КОМАНДИР, КНИЖКА — НОУТБУК.
- В.** ОДИН — СТО, П'ЯТЬ — П'ЯТДЕСЯТ, СІМДЕСЯТ — СІМСОТ.

4. Утвори ряд антожестів ЖЕСТООЗНАКИ.

- А.** ГАРНИЙ — ЧАРІВНИЙ, ХОЛОДНИЙ — МОРОЗНИЙ.
- Б.** ЧЕСНИЙ — БРЕХЛИВИЙ, ЧИСТИЙ — БРУДНИЙ.
- В.** КНИЖКА — КНИЖКОВИЙ, ДЕРЕВО — ДЕРЕВ'ЯНИЙ.

5. Визнач вірний ряд синожестів ЖЕСТООЗНАКИ.

А. ВІДОМИЙ — ВИДАТНИЙ, ОСВІЧЕНИЙ — КУЛЬТУРНИЙ.

Б. СОЛОДКИЙ — СОЛОНИЙ, ЧОРНИЙ — БІЛИЙ.

В. КЛАСНА КІМНАТА, ЧОРНОЗЕМНА ЗЕМЛЯ.

6. Визнач правильне творення ЖЕСТООЗНАК:

А. МОЛОДИЙ — МОЛОДШИЙ, ДЕШЕВИЙ — ДЕШЕВШИЙ.

Б. МОЛОДИЙ — МОЛОДА — МОЛОДЕ, ДЕШЕВА — ДЕШЕВИЙ — ДЕШЕВЕ.

В. МОЛОДИЙ — МОЛОДІ, ДЕШЕВИЙ — ДЕШЕВІ.

7. Який рід є у прикметників?

А. Якісні, відносні, присвійні.

Б. Прості, складні, складені.

В. Чоловічий, жіночий, середній.

8. Подумай до якого ряду відносяться якісні прикметники:

А. ДОБРИЙ, ЧЕСНИЙ, СВІТЛИЙ.

Б. ДЕРЕВ'ЯНИЙ, СКЛЯНИЙ, ПЛАСТМАСОВИЙ.

В. МАМИН, ГАЛИНИН, ЛИСЯЧИЙ.

Тема 39. Жестоособа — частина мови: ознаки, запитання, групи осіб, числа.

ЗАПАМ'ЯТАЙ

ЖЕСТООСОБА — це самостійна частина мови, яка вказує на предмети, їхні ознаки, кількість, але не називає їх, відповідає на запитання ХТО?

Група жестоособи та її кількістю		
Особа	Однина	Множина
1—ша	Я	МИ
2—га	ТИ	ВИ
3—тя	ВІН, ВОНА	ВОНИ

ЖЕСТОВІ ОДИНИЦІ:

ЖЕСТООСОБА, ЗАЙМЕННИК, ХТО?
I (ПЕРША) ОСОБА, II (ДРУГА) ОСОБА,
III (ТРЕТЯ) ОСОБА, ОДНИНА, МНОЖИНА,
ЗІ МНОЮ (2 ВАРІАНТА), З ТОБОЮ.

Вправа 1. Знайди зайве слово.

- МИ, ТИ, Я, ВІЗОК, ВОНИ
- ТИ, ВІН, ЛІС, ВОНА, МИ
- МИ, ВИ, ВОНИ, МІСТ
- ВОНИ, ДІТИ, ТИ, Я

Вправа 2. Знайди помилку.

			
Я	ТИ	ВІН	ВОНА і ВІН

Вправа 3. Побудуй ЖСП на УЖМ і СМ.

ПРИКЛАД: **ОКСАНА ВЕСЕЛИЙ*** — *Весела Оксана.*
ВОНА ВЕСЕЛИЙ* — *Вона весела.*

ЖЕСТОНАЗВА	ЖЕСТООЗНАКА	ЖЕСТООСОБА
ОКСАНА	?	
	?	?
?	СМІЛИВИЙ	?

Вправа 4. Прочитай речення і запиши відповідні ЖЕСТООСОБИ.

Я дружу з Максимом. _____ весело проводимо час разом.

Моя бабуся зараз вдома. _____ пече смачні пиріжки.

Я живу у власному будинку. _____ гарний і новий.

Це мої однокласники. _____ люблять читати.

Кіт любить молоко. _____ смачне і корисне.

Жестовий довідник: **ВОНИ, ВОНА, МИ, ВОНО, ВІН.**

ЗАПИТАННЯ

1. Що таке ЖЕСТООСОБА?
2. На яке питання відповідає ЖЕСТООСОБА?
3. Поясни, чим відрізняється питання ХТО між двома частинами мови ЖЕСТОНАЗВИ і ЖЕСТООСОБИ?

Тема 40. Способи творення жестоосіб II, III особи.

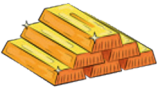
ОЗНАЙОМСЯ

Способи творення жестоосіб II, III особи	
2—ГА ОСОБА	3—ТЯ ОСОБА
ЧОЛОВІК+ТИ ЖІНКА+ТИ КУРЧА+ТИ	ВІН ВОНА ВОНО

Вправа 1. Визнач творення ЖЕСТООСОБИ.

ЖЕСТОНАЗВА	ЖЕСТООСОБА
 КОМАНДА	?
 МЕДСЕСТРА	?
 КАЧЕНЯ	?
 ЗОЛОТО	?
 БАБУСЯ	?
 ЗЛОДІЇ	?
 КУХАР	?
 ХЛОПЧИК	?
 ВОЇН	?

Вправа 2. Поміркуй і відтвори відповідні ЖЕСТОНАЗВИ від імені ЖЕСТООСОБИ.

Він — ХЛОПЕЦЬ+ТИ,,,

Вона — ДІВЧИНКА+ТИ,,

Воно — КОШЕНЯ+ТИ,,,

Вправа 3. Утвори жестосполучення ЖЕСТООСОБИ з ЖЕСТООЗНАКОЮ.

ПРИКЛАД: ХЛОПЕЦЬ+ТИ ГАРНИЙ* — Він гарний
ДІВЧИНКА+ТИ ВЕСЕЛИЙ* — Вона весела

НЕМОВЛЯ + ТИ МАЛЕНЬКИЙ* — ...

БАБУСЯ + ТИ СТАРЕНЬКИЙ* — ...

ЦУЦЕНЯ + ТИ МОКРИЙ* — ...

КАПІТАН + ТИ ГЕРОЙ — ...

Вправа 4. Доповни речення.

Соловейко така чарівна пташка, ... співає мелодійним голосом.

Лев — звіриний цар, тому що ... сильніший всіх тварин.

Мурахи — працелюбні і невтомні комахи, живуть групами.
.... грають важливу роль у природі.

Вправа 5. Запиши ЖО ЖЕСТООСОБИ спільної конфігурації.

— Я,,,

+

—,,,

ЗАПИТАННЯ

1. Які способи творення ЖЕСТООСІБ ти знаєш? Назви.
2. ВІН, ВОНА до якої особи відносяться?
3. ВОНИ до якої особи відносяться?

Тема 41. Використання ЖО при побудові жестових речень.

Вправа 1. Поміркуй, де помилка.

ДІВЧИНКА + ТИ — ВОНИ

ВЧИТЕЛЬКА+ЛЮДИНА — ВІН

ЧОЛОВІК +ТИ — ВОНА

ЛЬОТЧИК+ЛЮДИНА — ВОНА

КАЧЕНЯ + ТИ — ВІН

ДІТИ + ТИ — ВОНИ

ДИТИНА + ТИ — ВІН

ДИРИГЕНТ+ЛЮДИНА — ВОНО

Вправа 2. Прочитай і переклади з ЖМ на СМ.

ГРОШІ МІЙ* КИШЕНЯ* (мої кишенькові гроші)

КІМНАТА МІЙ*КЛАС (моя класна кімната)

ЗОШИТ МІЙ РОБОТА* (мій робочий зошит)

ІДЕЯ * МІЙ ТВОРЧИЙ* (моя творча ідея)

Вправа 3. Склади ЖР за малюнком з використанням ЖЕСТОСОБИ.

ПРИКЛАД: ХЛОПЧИК+ТИ САНКИ КАТАТИСЯ*.

....

....

Вправа 4. Прочитай, знайди пару відповідних СР і ЖР і запиши.

Він малює картини —

ХЛОПЧИК+ТИ
МАЛЮВАТИ*КАРТИНА

Вони розробляють
лепбуки —

ТИ СЕБЕ ВІРИТИ?

Я мрію стати
дизайнером —

ДІВЧИНА+ТИ МІЙ*
ДРУГИЙ*СЕСТРА

Вона моя двоюрідна
сестра —

ВИ ДУЖЕ ГАРНИЙ*
СЬОГОДНІ

Ти впевнений
у собі? —

УКРАЇНА* МИ ВІРИТИ*

Ви дуже гарні
сьогодні —

Я МРІЯТИ*
ДИЗАЙН*+РОБОТА

Ми віримо
в Україну —

ВОНИ ЛЕПБУКИ
РОБИТИ*

Вправа 5. Прочитай, переклади зміст прислів'їв КЖм та УЖМ.

Він, як вода, скрізь просочиться.

Верба, що лугова трава: її викосиш, а вона знову виросте.

Він би й рад косити, та нікому косу носити.

Скажи мені хто твій друг, і я скажу хто ти.

Моя хата скраю — нічого не знаю.

Він без кінця воду варить.

Вправа 6. Побудуй ЖР з поданих ЖО ЖЕСТООСІБ: ВІН, ВОНА, ВОНИ,ТИ, Я, МИ.

ПРИКЛАД: ВІН (ВОЇН+ТИ) ЗАРАЗ ВОЮВАТИ* НА СХІД* УКРАЇНА*.

ЗАПИТАННЯ

1. До якої групи відносяться Я, МИ?
2. Що змінюється при творенні 2 особи ЖЕСТООСОБИ?

Тема 42. Жестоособа і займенник.

ПОРІВНЯЙ

ЖЕСТООСОБА — це самостійна частина мови, яка вказує на предмети, їхні ознаки, кількість, але не називає їх, відповідає на запитання **ХТО?**

Займенник — це самостійна змінна частина мови, яка лише вказує на предмети, їхні ознаки або кількість, не називаючи їх, і відповідає на питання **хто? що? який?**

ЖЕСТООСОБА	Займенник
Я ХТО?	Я — мене, мені, мною Хто? Кого? Кому?Ким?
МИ ХТО?	Ми — нас,нас, нами Хто? Кого? Кому?Ким?
ТИ ХТО?	Ти — тебе, тобі, тобою Хто? Кого? Кому?Ким?
ВИ ХТО?	Ви — вас, вам, вами Хто? Кого? Кому?Ким?

Вправа 1. Запиши прислів'я, подані в дужках особові займенники постав у потрібному відмінку.

Живуть між (себе), як риба з водою.

Комусь ніяково, а (я) однаково.

Ви (я) просіть, а я собі не хочу.

Є квас, та не для (ви).

Як (я) до людей, так і люди до (ми).

(я) з (ти) як риба з водою.

Вправа 2. Утвори слова, замість крапок додавши особовий займенник.

ПРИКЛАД: ...рина — Ярина.

...мофій, ...хайло, ...ок, ...зик, ...рса, ...егрет, ...рослава, ...пробування, ...ть, ...нулий, ...слати, ...рок, ...кось, ...кість, ...ниця, ...ьєтка, ...вдоха.

Вправа 3. Зміни особові займенники в ЖСП і запиши в ССП.

ПРИКЛАД: Я БЛАГАТИ — Мені благати.

Я ДАТИ

Я ЧИТАТИ

МИ ДУМАТИ

МИ РОЗПОВІДАТИ

ТИ ШУКАТИ

ТИ ЇХАТИ

ВИ ПРАЦЮВАТИ

ВИ БАЧИТИ

Вправа 4. Зроби кінетичний розбір ЖО та порівняй використання конфігураціями в ЖСП.

ЗІ МНОЮ. — Ти йдеш зі мною.

ЗІ МНОЮ. — Зі мною йдемо разом.

З ТОБОЮ — З тобою йде.

Вправа 5. Відтвори УЖМ складені ЖР.

ВІН (ХЛОПЕЦЬ +ТИ) ЗІ МНОЮ ЙДТИ* ДО ШКОЛА*.

З ТОБОЮ ВСЕ ПОРЯДОК?

ЗІ МНОЮ СІМ'Я РАЗОМ.

ЗІ МНОЮ СИДИТЬ ОДНОКЛАСНИК.

З ТОБОЮ БУДЕ ЗМАГАННЯ* ВОНА (ДІВЧИНА+ТИ).

ЗІ МНОЮ ЗАВЖДИ ВЕСЕЛО.

Вправа 6. Випиши з тексту ЖЕСТООСОБУ.

Вчора я гуляв на подвір'ї, раптом зустрів свого однолітка, якого я давно не бачив. Ми зраділи один одному, довго розмовляли. Ми домовилися про нову зустріч, щоб піти разом в кіно. Але він захворів і я прийшов до нього додому, щоб підтримати його. Мій друг розповів про свою молодшу сестру. Вона любить малювати, талановита дівчинка. Потім прийшли їхні батьки з роботи, вони запросили мене на чай з печивом.

ЗАПИТАННЯ

1. Що таке займенник?
2. На яке питання відповідає займенник?
3. Чим відрізняються ЖЕСТООСОБА і займенник?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Що таке ЖЕСТООСОБА?

А. — це самостійна частина мови, яка вказує на певний предмет і відповідає на питання ХТО? ЩО?

Б. — це самостійна частина мови, яка вказує на предмети, їхні ознаки, кількість, але не називає їх, відповідає на запитання ХТО?

В. — це самостійна частина мови, яка вказує ознаку предмета і відповідає на питання: ЯКИЙ?ЯКА?ЯКЕ? та при складанні речення стоїть після жестоназви.

2. Познач рядок, в якому записані тільки ЖЕСТООСОБИ.

А. Я, МЕНІ, ВОНИ, МЕНЕ.

Б. НАМ,НАС, НІС.

В. ТОБІ, САМ, МИ.

3. Встанови відповідність між особовими ЖЕСТОСОБАМИ та особою, до якої відноситься до ЖЕСТООСОБИ.

1. Я, МИ

А. 3-я особа

2. ВІН, ВОНА, ВОНО, ВОНИ

Б. 1-ша особа

3. ТИ, ВИ

В. 2-га особа

4. Познач, де правильне відтворення ЖЕСТООСОБИ 3-ї особи “ВІН”.

А. ХЛОПЧИК+ТИ.

Б. ДІВЧИНКА+ТИ.

В. КАЧЕНЯ+ ТИ.

5. Обери, де правильно вказано особу займенників: ТЕБЕ, ТОБІ, ТОБОЮ.

А. 1-ша особа однини.

Б. 2-га особа однини.

В. 3-тя особа множини.

6. Обери правильний варіант, до якого відноситься питання КОГО?

А. МЕНЕ, НАМ, ТЕБЕ, ВАС.

Б. Я, ТИ, МИ, ВИ.

В. ВІН, ВОНА, ВОНО.

7. Визнач в якому реченні є займенники.

А. До школи вони ходили разом.

Б. Мати вишила сорочку квітами.

В. Воїн захищає Україну.

Тема 43. Жесточисло — частина мови. Прості, складні і складені жесточисла.

ЗАПАМ'ЯТАЙ

ЖЕСТОЧИСЛО — це самостійна частина мови, що позначає кількість предметів або їхній порядок і відповідає на питання **СКІЛЬКИ? КОТРИЙ?**

БУДОВА ЖЕСТОЧИСЛА		
ПРОСТІ	СКЛАДНІ	СКЛАДЕНІ
0, 1, 2, 3, 4, 5	6—20, 30, 40, 100, 2000...	21, 55, 126, 999...

ЖЕСТОВІ ОДИНИЦІ:

ЖЕСТОЧИСЛО, ЧИСЛІВНИК, КІЛЬКІСТЬ,
СКІЛЬКИ? ПОРЯДОК, КОТРИЙ? ЧИСЛО.

Вправа 1. Знайди помилку у будові ЖЕСТОЧИСЛА.

ОДИН, ДВА, ТРИ, ЧОТИРИ, ВІСІМ;

ПЕРШИЙ, ШІСТНАДЦЯТЬ, ДВАДЦЯТЬ, СТО, ШІСТСОТ;

ДВАДЦЯТЬ ОДИН, П'ЯТДЕСЯТ, СОРОК ЧОТИРИ, СТО ШІСТЬ;

СТО ОДИН, ТРИСТА, ТИСЯЧА, ДВІ ТИСЯЧІ, СІМСОТ.

Вправа 2. Побудуй ЖСП і визнач до якої групи відноситься будова ЖЕСТОЧИСЛА.

1 двері —

560 кілометр —

5 ручок —

87 мішків —

34 кілограм —

116 воїнів —

2 столи —

300 років —

3 стільці —

763 упаковок —

Вправа 3. Визнач групу ЖЕСТОЧИСЛА за будовою та заповни таблицю.

ПРОСТІ	СКЛАДНІ	СКЛАДЕНІ

Жестовий довідник: 1, 5, 8, 11, 0, 15, 18, 50, 60, 100, 220, 457, 1000, 2022.

Вправа 4. Склади речення з СМ на УЖМ і переклади.

ПРИКЛАД: На день народження хлопцеві подарували сто гривень — ХЛОПЧИК ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ ПОДАРУНОК* + ВЖЕ СТО ГРИВЕНЬ.

Квиток до Києва коштує дев'яносто гривень —

Тато зберігає тисячу гривень для подорожі —

У дев'ятиповерховому будинку налічується двісті квартир —

В заповіднику налічується тисяча видів різноманітних рослин та комахів —

Вправа 5. Визнач ЖО за будовою ЖЕСТОЧИСЛА і запиши.

ПРОСТІ	СКЛАДНІ	СКЛАДЕНІ

3, 6, 1, 0, 18, 48, 31, 60, 80, 200, 349, 748, 1000, 5050

ЗАПИТАННЯ

1. Що таке ЖЕСТОЧИСЛО?
2. На які запитання відповідає ЖЕСТОЧИСЛО?
3. На яку будову ЖЕСТОЧИСЛА поділяються числа? Наведи приклади.

Тема 44. Розряди жесточисел (кількісні і порядкові — СІМ, СЬОМИЙ*).

ОЗНАЙОМСЯ

РОЗРЯДИ ЖЕСТОЧИСЕЛ	
КІЛЬКІСНІ СКІЛЬКИ?	ПОРЯДКОВІ КОТРИЙ? КОТРА? КОТРЕ?
ОДИН	ПЕРШИЙ (-А-, -Е-)
ДВА	ДРУГИЙ (-А-, -Е-)
ТРИ	ТРЕТІЙ (-Я-, -Е-)

ЧОТИРИ	ЧЕТВЕРТИЙ (-А-, -Е-)
П'ЯТЬ	П'ЯТИЙ (-А-, -Е-)
ШІСТЬ	ШОСТИЙ (-А-, -Е-)
СІМ	СЬОМИЙ (-А-, -Е-)
ВІСІМ	ВОСЬМИЙ (-А-, -Е-)
ДЕВ'ЯТЬ	ДЕВ'ЯТИЙ (-А-, -Е-)
ДЕСЯТЬ	ДЕСЯТИЙ (-А-, -Е-)

Вправа 1. Подумай і запиши відповідне за розрядом жесточисло в стовпчики таблиці.

РОЗРЯДИ ЖЕСТОЧИСЕЛ			
КІЛЬКІСНІ	ПОРЯДКОВІ	КІЛЬКІСНІ	ПОРЯДКОВІ
СКІЛЬКИ?	КОТРИЙ, - А, - Е	СКІЛЬКИ?	КОТРИЙ, - А, - Е
...	ОДИНАДЦЯТИЙ, - А, - Е	СОРОК	...
ДВНАДЦЯТЬ	...	...	П'ЯТДЕСЯТИЙ
П'ЯТДЕСЯТИЙ	...	...	ШІСТДЕСЯТИЙ
...	ДВНАДЦЯТИЙ	СІМДЕСЯТ	СІМДЕСЯТИЙ
ТРИДЦЯТЬ	...	СТО	...
ДВІСТІ	...	...	СЕМИСОТИЙ
...	ТРЬОХСОТИЙ	...	ВОСЬМИСО- ТИЙ
ЧОТИРИСТА	...	ДЕВ'ЯТСОТ	...
...	П'ЯТИСОТИЙ	ТИСЯЧА	...
ШІСТСОТ	...	МІЛЬЙОН	...

Вправа 2. Знайди помилку.

Вправа 3. Зроби розбір кількісних і порядкових жесточисел і познач значення ЖО УЖМ.

ПРИКЛАД: ОДИН ДІМ — ПЕРШИЙ ДІМ.

П'ЯТЬ МІСЯЦЬ* — ...

ДЕСЯТЬ ПОВЕРХ* — ...

ТРИ ГОДИНА* — ...

ДВАДЦЯТЬ ВАГОН* — ...

П'ЯТДЕСЯТ П'ЯТЬ МІСЦЕ — ...

ДВАНАДЦЯТЬ КНИГА* — ...

Вправа 4. Запиши та визнач розряди ЖЕСТОЧИСЕЛ, покажи УЖМ.

П'ЯТНАДЦЯТЬ, СТО ОДИН, НУЛЬОВИЙ,
МІЛЬЙОН, ДВАДЦЯТЬ СЬОМИЙ, ТРИДЦЯТЬ
ШОСТИЙ, СІМСОТ, ДВІСТІ ШІСТДЕСЯТ ВІСІМ,
ТРИНАДЦЯТИЙ, ДВІ ТИСЯЧІ ДВАДЦЯТЬ
ЧЕТВЕРТИЙ, ТРИСТА ШІСТЬ, ВІСІМДЕСЯТ
ШІСТЬ ТИСЯЧ.

Вправа 5. Прочитай речення і визнач числа за розрядами **ЖЕСТОЧИСЛА** та відтвори **УЖМ**.

У мене є 2 найкращих друзів.

Бабуся піднімається на 6 поверх.

Учень прочитав лише 1 параграф.

В школі навчаються 150 дітей.

До складу України входять 24 областей і 1 автономна республіка КРИМ.

У світі визнані 195 країн — держав з 256 країн.

Наша збірна з футболу зайняла 2 місце у світі та 1 місце у Європі.

Микола за списком 10.

Вправа 6. Придумай і склади речення по 3 порядкові і кількісні жесточисла.

ПРИКЛАД: МЕНІ ТРИНАДЦЯТЬ РОКІВ — ПІШОВ ВЖЕ ТРИНАДЦЯТИЙ РІК.

ЗАПИТАННЯ

1. Що таке порядкові ЖЕСТОЧИСЛА? Наведи приклади.
2. Як пишуться кількісні ЖЕСТОЧИСЛА?
3. Чи однаково позначають ЖО розряди ЖЕСТОЧИСЕЛ? Обґрунтуй.

Тема 45. Творення жесточисел (2, 12, 20, 22, 2022).

ОЗНАЙОМСЯ

БУДОВА ЖЕСТОЧИСЕЛ		
ПРОСТІ	СКЛАДНІ	СКЛАДЕНІ
2 (ДВА)	12 (ДВАНADЦЯТЬ) 20 (ДВАДЦЯТЬ) 200 (ДВІСТІ) 2000 (ДВІ ТИСЯЧІ)	22 (ДВАДЦЯТЬ ДВА) 2022 (ДВІ ТИСЯЧІ ДВАДЦЯТЬ ДВА)

ТВОРЕННЯ ЖЕСТОЧИСЕЛ		
ЧАСОВІ ВІДНОШЕННЯ	ГРОШОВІ ВІДНОШЕННЯ	ОСОБОВІ ВІДНОШЕННЯ
2 СЕКУНДИ	2 КОПІЙКИ	УДВОХ
2 ХВИЛИНИ	20 КОПІЙОК	ДВОЄ
20 ХВИЛИН	2 ГРИВНІ	ОБИДВА
2 ГОДИНА / ГОДИНИ	12 ГРИВЕНЬ	ДВОМА
2 ДОБИ	20 ГРИВЕНЬ	
2 ДНІ	200 ГРИВЕНЬ	
2 ТИЖНІ	2000 ГРИВЕНЬ	
2 МІСЯЦІ	2222 ГРИВЕНЬ	
2 РОКИ	20 ТИСЯЧ ГРИВЕНЬ	
	200 ТИСЯЧ ГРИВЕНЬ	
	2 МІЛЬЙОНИ ГРИВЕНЬ	

Вправа 1. Прочитай, відтвори з СР на ЖР і покажи УЖМ.

ПРИКЛАД: Астероїд пролетів за дві секунди — КОСМОС+КУЛЯ * ДВА СЕКУНДА* ШВИДКО.

Потяг поїхав дві хвилини тому —

Арині призначили зустріч на другу годину дня —

Пилип простояв дві години в черзі —

Весняні канікули розпочнуться через два тижні —

Війна триває вже два роки —

У тата вахтова робота через кожні дві доби —

Через два місяці приїде мій брат на відпустку з фронту —

Вправа 2. Відтвори з ЖР на СР і покажи УЖМ.

ПРИКЛАД: КАРІНА ГАМАНЕЦЬ ЗАЛИШИТИ* 2 КОПІЙКА*—
У Каріни в гаманці залишилися дві копійки.

ВОДА КОШТУВАТИ* 20 ГРИВЕНЬ —

КНИЖКА КУПИТИ 200 ГРИВЕНЬ —

ТАТО ДАВАТИ* 2000 ГРИВЕНЬ КУПИТИ СПОРТИВНИЙ КОСТЮМ —

ОЛЕКСІЙ ВИГРАТИ* 20 ТИСЯЧ ГРИВЕНЬ ЛОТЕРЕЯ —

ВОЛОНТЕР ЗБИРАТИ* 200 ТИСЯЧ ГРИВЕНЬ ДЛЯ АРМІЯ —
.

Вправа 3. Доповни потрібне слово і прочитай прислів'я УЖМ.

Лінивий двічі робить,

Одне погане слово скажеш —

Слухай сто разів,

Раз промовиш, де слід,

Біда біду перебуде —

П'ять днів не робив,

Довідник: а скупий двічі платить; а говори один раз; почуєш десять раз; а два відпочиваємо; одна мине, десять буде; і відвернеш тисячу бід.

Вправа 4. Утвори числа 12, 20, 22, 200, 2000 на запитання.

ПРИКЛАД: ДВА — ДВОХ — У ДВА РАЗИ — НА ДВІ .

СКІЛЬКИ ?,,,

СКІЛЬКОХ?,,,

СКІЛЬКИ?,,,

НА СКІЛЬКИ?,,,

Вправа 5. Прочитай текст, випиши жесточисла (ДВА) і запиши.

Я живу на другому поверсі дванадцятиповерхового будинку. Одного дня я раптом побачила у вікно двох пташок. Вони бавилися на подвір'ї біля двох височених дерев берези. Я вирішила їх підгодувати, вийшла до них з жменю насіння. Дві пташки зраділи частуванню, підлетіли до мене і раптом до них прилетіли голуб з голубкою, поступово подвір'я почало наповнюватися різними птахами і порахувала їх і ось така кількість птахів: двадцять дві горобці, дванадцять голубів, дві сойки. Я їх нагодувала насінням. Птахи відлетіли задоволеними і ситими.

ЗАПИТАННЯ

1. На яку будову поділяє ЖЕСТОЧИСЛО?
2. Які творення має ЖЕСТОЧИСЛО? Назви.

Тема 46. Позначення жесточисел письмово (7, сім, VII).

Вправа 1. Поміркуй, яке позначення ЖЕСТОЧИСЛА відповідає числу в СР.

Іванчику виповнилося 7 років — (сім, сьомий, VII);

У 7 класі вчаться багато учнів — (сім, сьомий, VII);

Велике розселення слов'ян у 7 столітті — (сім, сьомий, VII);

Вже йде 7 година вечора — (сім, сьомий, VII);

У місті 7 районів, кожен з них має по 7 спортивних площа—
док (сім, сьомий, VII);

Яке слово отримаємо, з яких 7 + 'Я — (сім, сьомий, VII).

Вправа 2. Прочитай і поясни значення фразеологізмів КЖм та УЖМ.

Дерти 7 шкір — брати великі ціни.

До 7 поту — багато працювати.

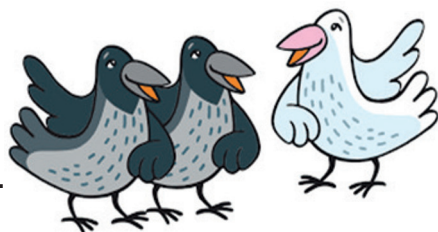
7 п'ятниць на тиждень — часто змінює рішення.

На 7 небі — дуже щасливий.

Всім по сім — порівну

За сім земель — далеко.

По сім за цибулю — дуже дешево.

Вправа 3. Придумай ЖО з конфігурації числа СІМ, назви і запиши.

— ПЛАН, СТОЯТИ, ЦИРКУЛЬ, СТРИБАТИ, ВИЙТИ,
ВСТАВАТИ, ДІЛЕННЯ, ВМИКНУТИ, КОШТУВАТИ.

Вправа 4. Прочитай текст, випиши ЖЕСТОЧИСЛА (СІМ) і запиши.

Олесь навчається у сьомому класі спеціальної школи для глухих дітей номер сім. У нього є молодший брат Микола, якому нещодавно виповнилося сім років. Олесь має друзів. Щодня о сьомій годині ранку прокидається і разом з друзями йде на стадіон на бігову пробіжку, вони пробігають сім кіл, потім йдуть додому готуватися до школи. Олесь старається добре навчатися, отримує середній бал — сім балів.

Вправа 5. Впізнай ЖЕСТОЧИСЛА за фото і запиши словами.

Вправа 6. Подумай, доповни речення відповідним **ЖЕСТОЧИСЛОМ** з довідника.

Сьогодні у мене ... уроків. ... учнів з нашої школи стали лауреатами математичної олімпіади. Нам повідомили, що концерт почнеться о ... годині.

У місті мешкають ... тисяч людей . Спортсмен пробіг ... кілометрів і прийшов до фінішу.... Липень — ... місяць року за рахунком. Моя сім'я складається з ... членів.

Жестовий довідник: СІМНАДЦЯТИЙ, СЕМЕРО, СЬОМИЙ, СІМСОТ, СІМДЕСЯТ, СІМ, СЬОМИМ, СЕМИ.

Вправа 7. Визнач **ЖО** за будовою **ЖЕСТОЧИСЛА** і запиши.

ПРОСТІ	СКЛАДНІ	СКЛАДЕНІ

Жестовий довідник: 7, 17, 70, 77, 700, 777, 7017

ЗАПИТАННЯ

1. Які позначення позначає **ЖЕСТОЧИСЛО** числа 7?
2. За якою будовою позначається **ЖЕСТОЧИСЛО** числа 7? Обґрунтуй.

Тема 47. Стійкі конструкції на позначення кількісних відношень, їхні особливості.

Вправа 1. Вірно познач **ЖО ЖЕСТОЧИСЛА**.

ОДИН* ГОДИНА — П'ЯТЬ ГОДИНА*,
 ОДИН*КОПІЙКА — П'ЯТЬ КОПІЙКА*,
 ОДИН*МІСЯЦЬ — П'ЯТЬ МІСЯЦЬ*,
 ОДИН*РІК — П'ЯТЬ РІК*.

Вправа 2. Побудуй з ССП на ЖСП.

ПРИКЛАД: П'ятеро дітей — ПЯТЬ * ДІТИ*.

Шіста година —

Троє друзів —

Двісті метрів —

Вісім гривень —

Вправа 3. Визнач позначення кількісних відношень числа УЖМ.

Я чекаю в черзі п'яту годину — Я ДОВГО ЧЕКАТИ П'ЯТЬ ГОДИНА*.

Ми домовилися зустрітися на третю годину дня — МИ ДОГОВІР+ВЖЕ ЗУСТРІЧ ТРИ ГОДИНА*.

Братові вже другий місяць пішов — БРАТ ВЖЕ ДВА МІСЯЦЬ.

Лілія віддала здачу п'ять копійок — ЛІЛІЯ ДАЛА+ВЖЕ П'ЯТЬ КОПІЙКА*.

Ми навчаємося п'ятий рік — МИ НАВЧАТИСЯ ВЖЕ П'ЯТЬ РІК*.

Вправа 4. Побудуй з ЖСП на ССП.

П'ЯТЬ РІК* —

ТРИ КЛАС* —

ДЕСЯТЬ ГОДИНА* —

ВІСІМ МІСЯЦЬ* —

СТО ГРИВЕНЬ —

ЧОТИРИ КОПІЙКА* —

Вправа 5. Розгадай ребус, покажи УЖМ та запиши словами.

ПРИКЛАД: 7'я — СІМ'Я

Мі 100 —

3 зуб —

3 вога —

Чи 100 та —

Смор 1 а —

100 янка —

Пі 2 л —

3 кутник —

100 лица —

Г 1 а —

Вправа 6. Придумай і запиши речення за зразком вправи 3.

Жестовий довідник: ОДИН РІК, ДВА ДНІ, СІМ МІСЯЦІВ, ДВАДЦЯТЬ КОПІЙОК.

ЗАПИТАННЯ

1. Чим відрізняються порядкові і кількісні ЖЕСТОЧИСЛА? Поясни.
2. Які позначення чисел ти вже знаєш? Назви.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Що таке ЖЕСТОЧИСЛО?

- А.** Це самостійна частина жестової мови, яка вказує на предмети, їхні ознаки, кількість, але не називає їх, відповідає на запитання ХТО?
- Б.** Це самостійна частина мови, яка вказує на певний предмет і відповідає на питання ХТО? ЩО?
- В.** Це самостійна частина жестової мови, що позначає кількість предметів або їхній порядок і відповідає на питання СКІЛЬКИ? КОТРИЙ?

2. Обери рядок, у якому всі слова— ЖЕСТОЧИСЛА.

- А.** шість, шістсот, шеренга, швидкість.
- Б.** шостий, шістка, шістнадцять, шістдесят.
- В.** шість, шістсот, шостий, шістнадцять.

3. Обери рядок, в якому правильно числа записані словами 2, 200, 2222.

- А.** ДВІ, ДВАДЦЯТЬ, ДВІ ТИСЯЧІ ДВІСТІ ДВАДЦЯТЬ ДВА.
- Б.** ДВА, ДВІСТІ, ДВІ ТИСЯЧІ ДВІСТІ ДВАДЦЯТЬ ДВА.
- В.** ДВОЄ, ДВІСТІ, ДВА ТИСЯЧ ДВІСТІ ДВАДЦЯТЬ ДВІ.

4. Розряди ЖЕСТОЧИСЕЛ поділяються на:

- А.** КІЛЬКІСНІ І ПОРЯДКОВІ.
- Б.** ПРОСТІ, СКЛАДНІ, СКЛАДЕНІ.
- В.** ЧОЛОВІЧИЙ, ЖІНОЧИЙ, СЕРЕДНІЙ.

5. Обери рядок у якому всі ЖЕСТОЧИСЛА відповідають на питання СКІЛЬКИ? КОТРИЙ?

- А.** ТРИ — ТРЕТІЙ, СІМНАДЦЯТЬ — СІМНАДЦЯТИЙ.
- Б.** СІМ — СЬОМИЙ, ДВАДЦЯТЬ П'ЯТЬ — ДВАДЦЯТЬ П'ЯТЕРО.
- В.** НУЛЬ—НУЛЬОВИЙ, П'ЯТДЕСЯТ ОДИН — П'ЯТСОТ ОДИН.

6. Творення ЖЕСТОЧИСЕЛ поділяє:

- А.** ЧАСОВІ, ГРОШОВІ, ОСОБОВІ ВІДНОШЕННЯ.
- Б.** ПРОСТІ, СКЛАДНІ, СКЛАДЕНІ.
- В.** ЯКІСНІ, ВІДНОСНІ, ПРИСВІЙНІ.

7. Числа 7, 17, 70, 700 відносяться до:

- А.** ПРОСТІ.
- Б.** СКЛАДНІ.
- В.** СКЛАДЕНІ.

8. З чого відтворюється творення ЖЕСТОЧИСЛА?

- А.** слів.
- Б.** букв.
- В.** чисел.

Тема 48. Жестодія — частина мови.

ЗАПАМ'ЯТАЙ

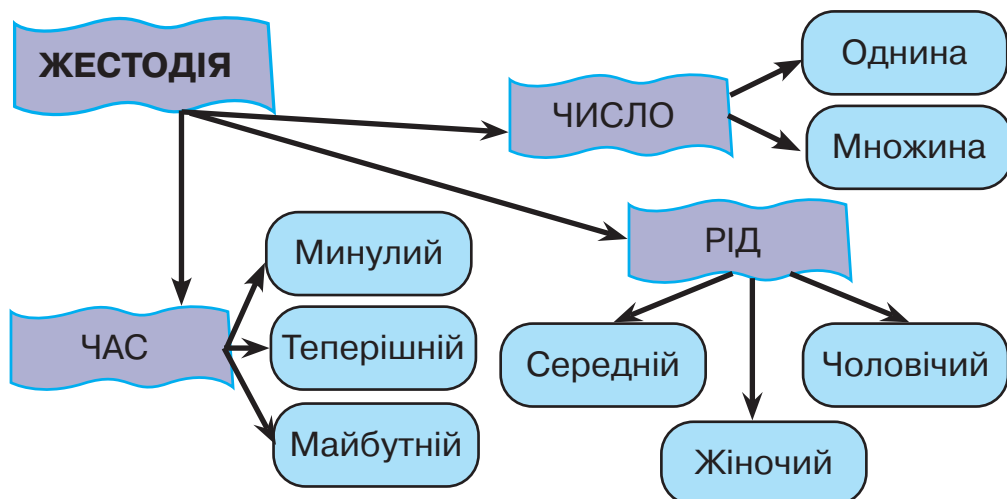

ЖЕСТОДІЯ — самостійна частина жестової мови, що вказує на дію або стан предмета, відповідає на питання — **ЩО РОБИТИ?**

ЖЕСТОДІЯ має число: однину та множину; рід: чоловічий, жіночий, середній; час: майбутній, теперішній та минулий.

Розглянь схему про жестодію.

БУДОВА ЖЕСТОДІЙ		
ПРОСТІ	СКЛАДНІ	СКЛАДЕНІ
ДУМАТИ МРІЯТИ БАЖАТИ	СТАРАТИСЯ ЗАХИЩАТИ БОРОТИСЯ	ДОСЛІДЖУВАТИ ВИВЧАТИ

ЖЕСТОВІ ОДИНИЦІ:

ЖЕСТОДІЯ, ДІЄСЛОВО, ЧАС МИНУЛИЙ, ЧАС ТЕПЕРІШНІЙ, ЧАС МАЙБУТНІЙ.

Вправа 1. Порівняй ЖО за одним компонентом жесту.

СУМУВАТИ — ХВИЛЮВАТИСЯ.

КОЛИВАТИСЯ — ГУЛЯТИ.

БОРОТИСЯ — ПЛІТКУВАТИ.

ГОВОРИТИ — МОВЧАТИ.

Вправа 2. Утвори кінетичний розбір ЖО жестодії за спільною локалізацією.

ПРИКЛАД: ДУМАТИ — ТВОРИТИ, ВРАХУВАТИ, МІРКУВАТИ, МРІЯТИ, ВИГАДУВАТИ.

ПЛАКАТИ — ..., ...,

ЛІКУВАТИ - ..., ...,

ЖИТИ - ..., ...,

РАДІТИ - ..., ...,

Вправа 3. Поясни семантичне значення ЖО ЖЕСТОДІЇ.

ВМИКАТИ — ВМИКАТИСЯ.

ДОБРАТИ — ДОБРАТИСЯ.

СОРОМИТИ — СОРОМИТИСЯ.

Вправа 4. Подумай і доповни ЖО до антожестів з ЖЕСТОДІЯМИ з одним компонентом жесту.

ПРИКЛАД: ГОВОРИТИ — МОВЧАТИ.

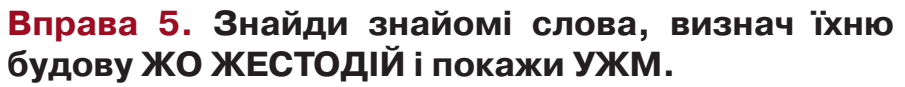
ВПАСТИ —

МНОЖИТИ —

РАДІТИ —

СТРИБАТИ —

Жестовий довідник: ПЕРЕПИСАТИ, ОБДУМАТИ, ПРИЙТИ, ЗАПИТАТИ, ДОПРАЦЮВАТИ, ЗАПЛАНУВАТИ, ПОЇСТИ, ВІДДЯЧИТИ, ПОСТАВИТИ.

1. Що таке ЖЕСТОДІЯ?
2. На які запитання відповідає ЖЕСТОДІЯ?
3. Що має ЖЕСТОДІЯ? Назви.

Тема 49. Творення жестодій минулого, теперішнього, майбутнього часів.

ОЗНАЙОМСЯ

ТВОРЕННЯ ЖЕСТОДІЙ		
МИНУЛИЙ ЧАС	ТЕПЕРІШНІЙ ЧАС	МАЙБУТНІЙ ЧАС
ДІЄСЛОВО + ВЖЕ	ДІЄСЛОВО + ЗАРАЗ	ДІЄСЛОВО + БУДУ
ЧИТАТИ + ВЖЕ	ЧИТАТИ+ЗАРАЗ	ЧИТАТИ + БУДУ
		

Вправа 1. Утвори творення ЖЕСТОДІЙ в формах часу з СМ на УЖМ.

ПРИКЛАД: Я будував — я будую — я буду будувати — БУДУВАТИ+ВЖЕ — БУДУВАТИ+ЗАРАЗ — БУДУВАТИ+БУДУ.

Мрію — ... Захищав — ... Буду любити — ...
 Співаю — ... Літав — ... Буду вчитися — ...
 Вивчав — ... Спав — ... Переможу — ...

Вправа 2. Поміркуй, де помилка.

ЗАСПІВАТИ + ВЖЕ, СВІТАТИ+ВЖЕ, ГОВОРИТИ+ЗАРАЗ, ХОДИТИ+ БУДУ, ЛОВИТИ+ВЖЕ — *Заспівав, світанок, говорить, сходить, ловив.*

ЗБИРАТИ, ЗБОРИ, СМІЯТИСЯ, РОЗПОВІДАТИ — *Збирати, зібрання, сміятися, розповідати.*

НЕСТИ+БУДУ, ЧИТАТИ+БУДУ, СПАТИ+БУДУ, ПАДАТИ+ВЖЕ — *Занесе, прочитає, спатиме, впав.*

Вправа 3. Придумай і запиши ЖО ЖЕСТОДІЇ всіх часів.

ПРИКЛАД: СПАТИ+ВЖЕ; ГУЛЯТИ+ЗАРАЗ; ВЧИТИ+БУДУ

ДІЄСЛОВА+ВЖЕ — ..., ..., ..., ..., ...

ДІЄСЛОВА+ЗАРАЗ — ..., ..., ..., ..., ...

ДІЄСЛОВА+БУДУ — ..., ..., ..., ..., ...

Вправа 4. Переклади з ЖР на СР і прочитай.

ПРИКЛАД: **МИ БІБЛІОТЕКА КОЖНИЙ*ДЕНЬ ХОДИТИ+**
+ЗАРАЗ — Ми кожного дня ходимо у бібліотеку.

Я УРОК МАТЕМАТИКА ЗАНЯТТЯ ХОДИТИ*+ЗАРАЗ КОЖНИЙ*
ПОНЕДІЛОК — ...

МІЙ* ДРУГ+БАГАТО СЬОГОДНІ ПІТИ*+БУДУ КІНО — ...

РОМАН ВІРШ ВІВЧИТИ+ВЖЕ ЗАВТРА —...

СІМ'Я МІЙ* ЛІТО* ЗАВЖДИ ЙТИ+БУДУ ДО ГОРА* КАРПАТИ
— ...

ШКОЛА НАША ПЕРЕМОГТИ*+ВЖЕ ЗМАГАННЯ ФУТБОЛ —...

ДАВИД ЧИТАТИ*+ ЗАРАЗ КНИГА* НАЗВА * ЛЕГЕНДА ПРО
КИЇВ —

Вправа 5. Прочитай приказки, випиши дієслово
і перетвори в **ЖЕСТОДІЮ** всіх часів.

ПРИКЛАД: **Працює, як чорний віл — ПРАЦЮВАТИ +ЗАРАЗ.**

Близький лікоть, та не вкусиш —...

Не кажи гоп, поки не перескочиш —...

Поспішиш – людей насмішиш —...

Що посієш, те й пожнеш —...

Багато води утекло з того часу.—...

Минулося — забулося.—...

Було, та полетіло.—...

Вік живи і вік учись — ...

Сам не їсть і іншим не дає — ...

Дощ іде не там, де ждуть, а там, де жнуть —...

ЗАПИТАННЯ

1. Яке творення ЖЕСТОДІЙ ти знаєш? Назви.
2. Що відтворює творення ЖЕСТОДІЇ минулого часу?
3. Чим відрізняється творення між ЖЕСТОДІЄЮ теперішнього часу та ЖЕСТОДІЄЮ майбутнього часу? Обґрунтуй.

Тема 50. Зміна за родами у минулому часі.

ОЗНАЙОМСЯ

Минулий час		
Чоловічий рід	Жіночий рід	МНОЖИНА
Я ШАНУВА В	Я ШАНУВА ЛА	МИ ШАНУВА ЛИ
ТИ ШАНУВА В	ТИ ШАНУВА ЛА	ВИ ШАНУВА ЛИ
ВІН ШАНУВА В	ВОНА ШАНУВА ЛА	ВОНИ ШАНУВА ЛИ

Вправа 1. Утвори з ЖЕСТОДІЙ у минулому часі в чоловічому роді ЖМ на дієслово СМ.

ПРИКЛАД: СТАРАТИСЯ+ВЖЕ — *я старався; ти старався; він старався.*

ПРОСИТИ+ВЖЕ —,,

ЛЯЯТИ+ВЖЕ —,,

ЗАХИЩАТИ+ВЖЕ —,,

ДОПОМОГТИ+ВЖЕ —,,

ПІДТРИМАТИ+ВЖЕ —,,

ШУКАТИ+ВЖЕ —,,

РОЗПОВІДАТИ+ВЖЕ —,,

СЛУХАТИ+ВЖЕ —,,

Вправа 2. Утвори з ЖЕСТОДІЙ у минулому часі в жіночому роді ЖМ на дієслово СМ.

ПРИКЛАД: ЦІНУВАТИ+ВЖЕ — *я цінувала; ти цінувала; вона цінувала.*

ВИШИВАТИ+ВЖЕ — ...

ВИРОЩУВАТИ+ВЖЕ — ...

ВОЮВАТИ+ВЖЕ — ...

ПОСІЯТИ+ВЖЕ — ...

РЯТУВАТИ+ВЖЕ — ...

ПІКЛУВАТИСЯ+ВЖЕ — ...

СТАРАТИСЯ+ВЖЕ — ...

ЛІКУВАТИ+ВЖЕ —

Вправа 3. Утвори з множини ЖЕСТОДІЙ у минулому часі ЖМ на дієслово СМ.

ПРИКЛАД: **БОРОНИТИ+ВЖЕ** — *ми боронили; ви боронили; вони боронили.*

ПЕРЕМАГАТИ+ВЖЕ — ...

БАЖАТИ+ВЖЕ — ...

ЛЮБИТИ+ВЖЕ —...

МРІЯТИ+ВЖЕ —....

СТАВАТИ+ВЖЕ — ...

ВІРИТИ+ВЖЕ — ...

ТЕРПІТИ+ ВЖЕ —...

БЕРЕГТИ+ВЖЕ — ...

Вправа 4. Прочитай текст КЖм та УЖМ, випиши дієслова минулого часу і утвори їх в ЖЕСТОДІЮ у минулому часі.

Я хочу розповісти про свій родовід. Мій родовід починається з давніх часів, коли мої пращури мешкали у селі, мали міцні родинні зв'язки між родичами. Вони робили важку працю на землі, вирощували пшеницю, розводили скіт, виховували дітей. Вони мали свої звичаї, традиції і передавали своїм дітям.

Мої бабуся і дід розповідали мені, як наші предки боролися за волю і майбутнє нашої країни. Мої батьки виховали і виростили мене, як патріота своєї країни.

Вправа 5. Доповни таблицю за певними стовпчиками.

Минулий час		
Чоловічий рід	Жіночий рід	МНОЖИНА

Жестовий довідник: Я СПАЛИВ, МИ ХОДИЛИ, ВОНА ВИШИВАЛА, ТИ РОБИВ, ВІН БОРОВСЯ, Я ПОЛИВАЛА, ВИ ЛІКУВАЛИ, ВОНИ ЗАХИЩАЛИ, ТИ ВИВЧИЛА, ВИ ПЛАНУВАЛИ.

ЗАПИТАННЯ

1. Як відбувається зміна за родами у минулому часі?
2. Яке закінчення має ЖЕСТОДІЯ чоловічого та жіночого роду у минулому часі?
3. Які закінчення мають ЖЕСТОДІЇ множини у минулому часі?

Тема 51. Жестодії однини і множини. Ознаки, синтаксична роль.

ПРИГАДАЙ

ЧИСЛО ЖЕСТОДІЇ	
ОДНИНА Я	МНОЖИНА ВОНИ
БІГ <u>АЮ</u>	БІГ <u>АЮТЬ</u>
ВОЮ <u>Ю</u>	ВОЮ <u>ЮТЬ</u>
ЛЮБЛ <u>Ю</u>	ЛЮБЛ <u>ЯТЬ</u>
МРІ <u>Ю</u>	МРІ <u>ЮТЬ</u>
ПРАЦЮ <u>Ю</u>	ПРАЦЮ <u>ЮТЬ</u>
ВИКОНУ <u>Ю</u>	ВИКОНУ <u>ЮТЬ</u>

ЖЕСТОДІЇ мають такі граматичні категорії: час, число, особа, рід.

ЖЕСТОДІЯ в реченні найчастіше виконує функцію присудка.

ЧИСЛО	ОСОБА	Теперішній час	Минулий час	Майбутній час
Однина	1-ша особа	ЩО РОБЛЮ?	ЩО РОБИВ (—ЛА)?	ЩО БУДУ РОБИТИ?
	Я	ПИШУ	ПИСАВ(—ЛА)	БУДУ ПИСАТИ
	2-га особа	ЩО РОБИШ?	ЩО РОБИВ (—ЛА)?	ЩО БУДЕШ РОБИТИ?
	ТИ	ПИШЕШ	ПИСАВ (—ЛА)	БУДЕШ ПИСАТИ
	3-я особа	ЩО РОБИТЬ?	ЩО РОБИВ (—ЛА)?	ЩО БУДЕ РОБИТИ?
	ВІН, ВОНА	ПИШЕ	ПИСАВ (—ЛА)	БУДЕ ПИСАТИ

ЧИСЛО	ОСОБА	Теперішній час	Минулий час	Майбутній час
Множина	1-ша особа	ЩО РОБИМО?	ЩО РОБИЛИ?	ЩО БУДЕМО РОБИТИ?
	МИ	ПИШЕМО	ПИСАЛИ	БУДЕМО ПИСАТИ
	2-га особа	ЩО РОБИТЕ?	ЩО РОБИЛИ?	ЩО БУДЕТЕ РОБИТИ?
	ВИ	ПИШЕТЕ	ПИСАЛИ	БУДЕТЕ ПИСАТИ
	3-я особа	ЩО РОБЛЯТЬ?	ЩО РОБИЛИ?	ЩО БУДУТЬ РОБИТИ?
	ВОНИ	ПИШУТЬ	ПИСАЛИ	БУДУТЬ ПИСАТИ

Вправа 1. Прочитай текст КЖм. Визнач час, особу, число **ЖЕСТОДІЇ** та запиши. Підкресли присудок.

Калина.

Калина любить рости у лузі, біля верби. Весною калина розквітає і стає гарною, мов дівчина в білому вбранні.

Ягоди калини люблять і люди, і птахи. На смак вони кислі і трохи гіркуваті, але дуже корисні: і лікують, і надають бадьорості.

Колись давно, проводжаючи сина в далеку дорогу, мати напувала його калиновим чаєм, а з собою давала хліб із калиною.

Коли в домі свято, на стіл поряд з хлібом кладуть калину.

Вправа 2. Доповни пропущені стовпчики від першої особи в однині.

ФОРМА ЧАСУ		
ТЕПЕРІШНИЙ	МИНУЛИЙ	МАЙБУТНІЙ
ШУКАЮ		
		БУДУ ДОПОМАГАТИ
	ПИШАВСЯ (—ЛАСЯ)	
		БУДУ СПІВАТИ
МРІЮ		
	ВРЯТУВАВ (—ЛА)	

Вправа 3. Переклади речення з ЖР на СР і прочитай.

ПРИКЛАД: УКРАЇНА ПОЧИНАТИ* від ТЕБЕ —
Україна починається з тебе.

Я БУДУ ЛЮБИТИ СВІЙ* УКРАЇНА —...

АРМІЯ+ЛЮДИНА* НАШ* БОРОТИСЯ СМІЛИВИЙ*— ...

ВОНА СУМУВАТИ ТАТО* — ...

МИ ЗАХИЩАТИ* УКРАЇНА* —

Вправа 4. Утвори з поданих слів ЖЕСТОДИЮ теперішнього часу .

ПРИКЛАД: Я — КЛИЧУ, ТИ — КЛИЧЕШ, МИ — КЛИЧЕМО,
ВИ — КЛИЧЕТЕ, ВІН — КЛИЧЕ, ВОНИ — КЛИЧУТЬ.

КУПИТИ, СТОРОЖИТИ, ГЛЯДІТИ, ПЕРЕСУВАТИ.

Я —,,,

МИ —,,,

ТИ —,,,

ВИ —,,,

ВІН —,,,

ВОНИ —,,,

Вправа 5. Утвори з поданих слів ЖЕСТОДІЮ майбутнього і минулого часу.

ПРИКЛАД: Я — БУДУЧИТАТИ, ТИ — БУДЕШЧИТАТИ, ВІН — БУДЕЧИТАТИ, МИ — БУДЕМОЧИТАТИ, ВИ — БУДЕТЕЧИТАТИ, ВОНИ — БУДУТЬЧИТАТИ.

Я — ЧИТАВ, ТИ — ЧИТАВ, ВІН — ЧИТАВ, МИ — ЧИТАЛИ, ВИ — ЧИТАЛИ, ВОНИ — ЧИТАЛИ.

ВІДЧИНЯТИ, РОЗСИПАТИ, ВИКОРИСТОВУВАТИ, БОРОНИТИ.

Я —,,,

ВІН —,,,

ТИ —,,,

МИ —,,,

ВИ —,,,

ВОНИ —,,

ЗАПИТАННЯ

1. Яку ознаку має ЖЕСТОДІЯ? Назви.
2. Які групи осіб ЖЕСТОДІЇ є? Скільки їх?

Тема 52. Жестодія і дієслово. Запитання до жестодій.

ПОРІВНЯЙ

ЖЕСТОДІЯ — самостійна частина мови, що вказує на дію або стан предмета, відповідає на питання — **ЩО РОБИТИ?**

Дієслово — самостійна частина мови, що вказує дію або стан предмета й відповідає на питання **що робити? що зробив? що робили? що робитимуть? що робила?**

ЗАПИТАННЯ ДО ЖЕСТОДІЙ.

ЩО РОБИТИ?	ЩО РОБИТИ + ЗАРАЗ?	ЩО РОБИТИ +ВЖЕ?	ЩО РОБИТИ+ БУДУ?
ШУКАТИ ПЛЕКАТИ ПЕРЕМАГАТИ БАЖАТИ	ШУКАЮТЬ ПЛЕКАЮТЬ ПЕРЕМАГА- ЮТЬ БАЖАЮТЬ	ШУКАВ (—ЛА) ПЛЕКАВ (—ЛА) ПЕРЕМАГАВ (—ЛА) БАЖАВ (—ЛА)	БУДУ ШУКАТИ БУДУ ПЛЕКАТИ БУДУ ПЕРЕМАГАТИ БУДУ БАЖАТИ

ПОРІВНЯННЯ

ЖЕСТОДІЯ	ДІЄСЛОВО
ВОНА ВИГРАТИ+ЗАРАЗ ВОНА ВИГРАТИ+ВЖЕ ВОНА ВИГРАТИ+БУДУ	<i>Вона виграє</i> <i>Вона виграла</i> <i>Вона буде вигравати</i>
ВОНИ БІГАТИ+ЗАРАЗ ВОНИ БІГАТИ+ВЖЕ ВОНИ БІГАТИ+БУДУ	<i>Вони бігають</i> <i>Вони бігали</i> <i>Вони будуть бігати</i>

Вправа 1. Запиши багатозначні **ЖЕСТОДІЇ** і відтвори їх в ЖМ.

ПРОПУСТИТИ — ПРОПУСТИТИ ДЗВІНОК; ПРОПУСТИТИ ДІВЧИНУ, ПРОПУСТИТИ ТРЕНУВАННЯ.

ДАВАТИ — ДАВАТИ ПОРАДА*, ДАВАТИ ВІДСІЧ.

ЧУТИ — ЧУТИ СЕРЦЕ*, ЧУТИ АРОМАТ, ЧУТИ ШУМ.

ЛЮБИТИ — ЛЮБИТИ СПОРТ, ЛЮБИТИ ДИВИТИСЯ ФІЛЬМ.

ХОДИТИ — МАЛЮК ХОДИТЬ, ГОДИННИК ХОДИТЬ.

Вправа 2. Скласти деформовані речення і знайти дієслова.

ПРИКЛАД: *займається, Панас, спортом — Панас займається спортом.*

Перемогли , учні, класу, змагання, пятого , у — ...

Зайняла, я, з , перше, бігу, місце —...

Бійці, тримають, російських, мужньо, українські, оборону, від, окупантів — ...

Вправа 3. Добери ЖЕСТОДІЮ від поданих ЖЕСТОНАЗВ та ЖЕСТООЗНАК.

ПРИКЛАД: ПИСАННЯ — ПИСАТИ

ЧИТАННЯ —

ЖИТТЯ —

ЧЕРГОВИЙ —

ПЛАН — ...

ЗИМОВИЙ —

ПРАЦЯ —

НАВЧАННЯ —

РОЗМОВА —

Вправа 4. Подумай, запиши ЖЕСТОДІЮ, протилежну за значенням. Утвори закінчення відповідно за часом та числами.

ПРИКЛАД: ЗГАДУВАВ —ЗАБУВАВ

БУДУВАВ — ...

ШЕПОЧЕТЕ —

ГОВОРИЛА —

ЗАХОДИМО —

РАДІЛИ —

ДАРУЄ — ...

ЛЮБИТИ — ...

БУДУ КУПУВАТИ — ...

ДОПОМАГАЄШ —

БУДУ ПЛАКАТИ — ...

Вправа 5. Склади ЖСП з ЖЕСТОДІЄЮ всіх часів за допомогою малюнка.

ПРИКЛАД: ДІВЧИНКА МАЛЮЄ — МАЛЮВАЛА — БУДЕ МАЛЮВАТИ.

ЗАПИТАННЯ

1. Що таке дієслово?
2. На яке питання відповідає дієслово?
3. Чим відрізняються ЖЕСТОДІЯ і дієслово?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Що таке ЖЕСТОДІЯ?

А. — це самостійна частина мови, що позначає кількість предметів або їхній порядок і відповідає на питання СКІЛЬКИ? КОТРИЙ?

Б. — це самостійна частина мови, що вказує на дію або стан предмета, відповідає на питання — ЩО РОБИТИ?

В. — це самостійна частина мови, яка вказує на предмети, їхні ознаки, кількість, але не називає їх, відповідає на запитання ХТО?

2. Обери рядок, у якому вказані ЖЕСТОДІЇ:

- А.** ЧИТАННЯ, ПИСАТИ, ПРАЦЮВАТИ.
- Б.** ЗИМУВАТИ, ХОЛОДНО, ЖИТИ.
- В.** ПРАТИ, ВІДПОЧИВАТИ, СКЛАДАТИ.

3. ЖЕСТОДІЯ змінюється за:

- А.** числами, часами, відмінками.
- Б.** числами і відмінками.
- В.** числами і часами.

4. За числами ЖЕСТОДІЯ поділяється на:

- А.** однину і множину.
- Б.** однозначні і багатозначні.
- В.** один і багато.

5. За часами ЖЕСТОДІЯ поділяється на:

- А.** прості, складні, складені.
- Б.** минулий, теперішній, майбутній.
- В.** чоловічий, жіночий, середній.

6. На які запитання відповідає ЖЕСТОДІЯ:

- А.** ЩО РОБИТИ+ВЖЕ? ЩО РОБИТИ+ЗАРАЗ?
ЩО РОБИТИ+БУДУ?
- Б.** ЩО РОБИТЬ? ЩО РОБЛЯТЬ? ЩО БУДУТЬ РОБИТИ?
- В.** ЩО РОБИВ? ЩО РОБИЛА? ЩО РОБИЛИ?

7. Визнач рядок ЖЕСТОДІЇ у минулому часі:

- А.** ЗАХИЩАТИ+ВЖЕ, БАЖАТИ+ВЖЕ, ЇХАТИ+ВЖЕ.
- Б.** ЛОВИТИ+ЗАРАЗ, ПИШАТИСЯ+ЗАРАЗ, ПРИВІТАТИ+ЗАРАЗ.
- В.** БАЧИТИ, ФАНТАЗУВАТИ, ПРОБАЧАТИ.

8. Установи відповідності:

А. СМІЯТИСЯ — ПЛАКАТИ,
ПРОДАВАТИ — КУПУВАТИ

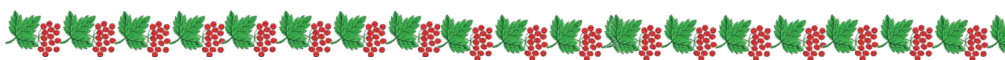
1. Синожести

Б. ШАНУВАТИ — ПОВАЖАТИ,
ЦІНУВАТИ

2. Антожести

В. БАЖАТИ НАВЧАТИСЯ,
БАЖАТИ ЗДОРОВ'Я

3. Багатозначні

Тема 53. Прижестодія — частина мови. Ознаки. Запитання.

ЗАПАМ'ЯТАЙ

ПРИЖЕСТОДІЯ — це незмінна самостійна частина мови, що виражає ознаку дії, стан предмета або ознаку якості і відповідає на питання **ЯК? ДЕ? ЗВІДКИ? НАСКІЛЬКИ? ЯКОЮ МІРОЮ?**

ОЗНАКИ ПРИЖЕСТОДІЇ		
ОЗНАКИ ДІЇ	ОЗНАКУ ІНШОЇ ОЗНАКИ	ОЗНАКУ ПРЕДМЕТА
— ЗЛЕТІТИ (ЯК?) РАПТОМ; — ПОВЕРНУВ- ШИСЬ (КУДИ?) ДОДОМУ.	— НАДЗВИЧАЙНО ЦІКАВИЙ; — УРОЧИСТО ПРОГОЛОШЕНИЙ; — ЗАНАДТО ГОЛОСНО.	— ВІКНО (ЯКЕ?) НАВПРОТИ; — КАВА (ЯКА?) ПО-ТУРЕЦЬКИ.

Запитання ПРИЖЕСТОДІЇ	
ЯК?	ВИСОКО, ШВИДКО, ЗРУЧНО, ДОБРЕ
ЯКИМ СПОСОБОМ?	РАПТОМ, ГУРТОМ, ПО-КОЗАЦЬКИ, ВГОЛОС
КОЛИ? ВІДКОЛИ?	ЗАВТРА, ЗДАВНА, ВНОЧІ, ТЕПЕР
ДЕ? КУДИ? ЗВІДКИ?	НАВКОЛО, ПОРУЧ, ТУДИ, ТУТ, ВПРАВО, ЗВЕРХУ
СКІЛЬКИ? ЯКОЮ МІРОЮ?	ТРИЧІ, УДЕСЯТЕРО, ЗНАДТО, ЛЕДВЕ-ЛЕДВЕ

ЖЕСТОВІ ОДИНИЦІ:

ПРИЖЕСТОДІЯ, ПРИСЛІВНИК, ЗАПИТАННЯ,
КОЛИ, ЗВІДКИ, ДЕ, ЯК, КУДИ, ЯКИМ
СПОСОБОМ? СКІЛЬКИ?

Вправа 1. Знайди зайву ПРИЖЕСТОДІЮ.

1. ВЗИМКУ, ЛІТО, ВОСЕНИ, НАВЕСНІ
2. ЗАВТРА, ВЧОРА, СЬОГОДНІ, ЧАС
3. НИЗ, УГОРІ, УПЕРЕД, НАЗАД
4. ДОБРЕ, ЧУДОВО, ПОЧУТТЯ, ТЕПЛО

Вправа 2. Поміркуй, де помилка.

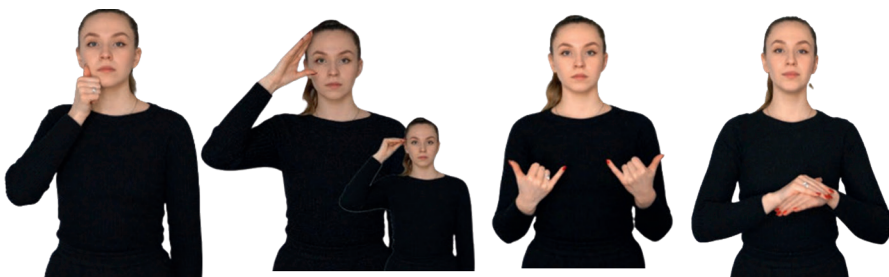

ТУТ

ВНИЗУ

СМАЧНО

ХОЛОДНО

СЬОГОДНІ

УВЕЧЕРІ

БЛИЗЬКО

ЛАГІДНО

Вправа 3. Доповни таблицю **ЖО ПРИЖЕСТОДІЙ**.

ПРОСТІ	СКЛАДНІ

Жестовий довідник: БЛИЗЬКО, ДУЖЕ, ВАЖКО, ЗАВЖДИ, ПІЗНО, ЧАСТО, ВРАНЦІ, ПІСЛЯВЧОРА, ЛАГІДНО, ТАМ, ПОВІЛЬНО, СТАРАННО, ЩИРО, РІДКО, ДОБРЕ.

Вправа 4. Добери **ЖО** з спільною конфігурацією **ПРИЖЕСТОДІЙ**.

— БЛИЗЬКО,,,,,,

— ВРАНЦІ,,,,,,

Вправа 5. До поданих **ПРИЖЕСТОДІЙ** добери протилежні за значенням.

ХОЛОДНО — ...

ГОЛОСНО — ...

ВЛІТКУ — ...

КРАЩЕ — ...

ВНОЧІ — ...

ТЕПЛО — ...

ШВИДКО — ...

ВЕСЕЛО — ...

МАЛО — ...

СПЕРШУ — ...

ЗАПИТАННЯ

1. Що таке ПРИЖЕСТОДІЯ?
2. На які запитання відповідає ПРИЖЕСТОДІЯ?
3. Перелічи ознаки прижестодії.

Тема 54. Групи прижестодій за значенням.

ПРИГАДАЙ

Групи прижестодій за значенням			
МІСЦЯ	ЧАСУ	ЯКІСНО-ОЗНАЧАЛЬНІ	СПОСОБУ ДІЇ
ДЕ? КУДИ? ЗВІДКИ?	КОЛИ? ВІДКОЛИ?	ЯК?	ЯК? ЯКИМ СПОСОБОМ?
ПРАВОРУЧ, ВНИЗ, ВГОРІ	ВЧОРА, ДОСІ	РАДІСНО, ВИСОКО	ЗЕНАЦЬКА, ВГОЛОС

Вправа 1. Подумай, яке запитання відповідає до **ПРИЖЕСТОДІЇ** та запиши.

ПРИКЛАД: **ВІДПОЧИВАЛИ (ЯК?) ЧУДОВО.**

СПІВАЛА (?) ГАРНО

РОСЦВІТУТЬ (?) НАВЕСНІ

ПОСПІШАВ (?) УГОРУ

ЗНАХОДИТЬСЯ (?) ПРАВОРУЧ

ПИШЕ (?) ОХАЙНО

СТОЯВ (?) МІЦНО

ПОЇДЕ (?) ДАЛЕКО

ШЕБЕТАЛО (?) ЧАРІВНО

Вправа 2. Доповни ряди **ПРИЖЕСТОДІЇ**.

ЯК? — ВЕСЕЛО, ... , ... , ... ,

КОЛИ? — ЗАВТРА, ... , ... ,

ДЕ? — БЛИЗЬКО, ... , ... ,

ЯКИМ СПОСОБОМ? — ПО-НАШОМУ, ,,

Вправа 3. Знайди пару синоножестів з ПРИЖЕСТОДІЯМИ.

НІЖНО —	 — ЗИМНО
ВИПАДКОВО —	 — НЕНАРОКОМ
ЗАВЖДИ —	 — ПОСТІЙНО
МОРОЗНО —	 — БАЙДУЖЕ
НЕРІДКО —	 — РАЗ У РАЗ
ВСЕ ОДНО —	 — ЛАГІДНО

Вправа 4. Добери відповідні ЖО ПРИЖЕСТОДІЇ зі запитанням ЯК? до ЖО ЖЕСТОДІЇ.

ПРИКЛАД: ПРАЦЮВАТИ — СУМЛІННО, СТАРАННО, ДОБРЕ.

БАЧИТИ — ...,	ПРИБИРАТИ — ...,
ВІДПОЧИВАТИ — ...,	ВИКОНУВАТИ — ...,
ХОДИТИ —,	ОДЯГНУТИ — ...,
ВЧИТИСЯ — ...,	ШУКАТИ —,
ПРОСИТИ — ...,	ГОТУВАТИ —,

Вправа 5. Поміркуй, яке запитання підібрати до ЖСП з ПРИЖЕСТОДІЯМИ і запиши.

- Почули тут (? — місця)
- Гляньте вниз (? — місця)
- Зустрів учора (? — часу)
- Розказував цікаво (? — якісно-означальні)
- Їдемо верхи (? — способу дії)
- Спеціально чекав (? — способу дії)
- Зустрілися вчора (? — часу)
- Виглядав гарно (? — якісно-означальні)
- Відвідує щодня (? — часу)
- Не знайшов ніде (? — місця)

ЗАПИТАННЯ

1. Які групи ПРИЖЕСТОДІЇ за значенням ти знаєш?
2. На які питання відповідає кожна група ПРИЖЕСТОДІЇ за значенням?

Тема 55. Утворення прижестодій від інших частин мови.

ОЗНАЙОМСЯ

УТВОРЕННЯ ПРИЖЕСТОДІЙ ВІД ІНШИХ ЧАСТИН МОВИ		
ЖЕСТОНАЗВА	ЖЕСТООЗНАКА	ПРИЖЕСТОДІЯ
ВЕЧІР	ВЕЧІРНІЙ	ВВЕЧЕРІ
ВЕСНА	ВЕСНЯНИЙ	НАВЕСНІ
СПРАВЕДЛИВІСТЬ	СПРАВЕДЛИВИЙ	СПРАВЕДЛИВО
БАРВА	БАРВИСТИЙ	БАРВИСТО
ЖЕСТОДІЯ	ЖЕСТООЗНАКА	ПРИЖЕСТОДІЯ
ВЕСЕЛІТИ	ВЕСЕЛИЙ	ВЕСЕЛО
ПРАЦЮВАТИ	ПРАЦЬОВИТИЙ	ПРАЦЬОВИТО
ЖЕСТОЧИСЛО	ЖЕСТООЗНАКА	ПРИЖЕСТОДІЯ
ОДИН	-	УПЕРШЕ
ТРИ	-	УТРЬОХ

Вправа 1. Утвори й запиши ЖЕСТОНАЗВУ від ПРИЖЕСТОДІЇ.

ВДЕНЬ —

ВОСЕНИ —

ВДОСВІТА —

НАДВОРІ —

НАСИЛУ —

ПОПЕРЕДУ —

ВДОМА —

ЩОРОКУ —

Вправа 2. Утвори й запиши ПРИЖЕСТОДІЇ від ЖЕСТООЗНАКИ.

ПРАВИЛЬНИЙ —

ЯСНИЙ —

УМІЛИЙ —

РАНИШНІЙ —

ЧІТКИЙ —

СТАРАННИЙ —

НІЧНИЙ —

ПІЗНІЙ —

Вправа 3. Прочитай прислів'я, передай зміст УЖМ і випиши ПРИЖЕСТОДІЇ.

Не кайся рано встати, а кайся довго спати.

Чесне діло роби сміло.

Щирий козак ззаду не нападає.

Восени багач, а навесні прохач.

Добре там живеться, де гуртом сіється й ореться.

На єдині граблі двічі не ступають.

Гарно того вчити, хто хоче все знати.

Рідна мати високо замахує, а помалу б'є.

Вправа 4. Побудуй ЖСП ЖЕСТОДІЇ з ПРИЖЕСТОДІЄЮ.

ПІТИ (КУДИ?) —

ПАДАТИ (ЯК?) —

ЧИТАТИ (ЯК?) —

ТЯГНУТИ (КУДИ?) —

ЗУСТРІТИСЯ (КОЛИ?) —

ПРИЇХАТИ (КОЛИ?) —

ЗНАХОДИТИСЯ (ДЕ?) —

ЗАХИЩАТИ (ДЕ?) —

Вправа 5. Заміни подані вислови на ЖО ПРИЖЕСТОДІЇ з довідника та покажи УЖМ.

Лягати разом з курми — ...

Шукати по гарячих слідах — ...

Надворі хоч в око стрель — ...

Працює, як сонна муха — ...

Дав, як кіт наплакав — ...

Жестовий довідник: **ТЕМНО**, **МАЛО**, **ПОВІЛЬНО**, **ШВИДКО**, **РАНО**.

ЗАПИТАННЯ

1. З якими частинами мови може утворюватися ПРИЖЕСТОДІЯ? Назви.
2. Які питання найчастіше зустрічаються в ПРИЖЕСТОДІЯХ?

Тема 56. Роль прижестодій у жестосполученні, реченні.

ОЗНАЙОМСЯ

У жестосполученні **ПРИЖЕСТОДІЇ** переважно виступають як один прислівник і вказують на спосіб, яким відбувається дія чи як відбувається дія.

У реченні **ПРИЖЕСТОДІЇ** переважно виступають в ролі обставин. Інколи вони виконують роль присудка чи означення.

РОЛЬ ПРИЖЕСТОДІЙ У ЖЕСТОСПОЛУЧЕННІ, РЕЧЕННІ.

Сказати легко	ЛЕГКО ГОВОРИТИ
Зробити важко	ВАЖКО РОБИТИ + БУДУ
Влітку без діла — взимку без хліба	ЛІТО БАГАТО ГУЛЯТИ ЗИМА НЕМА ЇСТИ.
Спочатку подумай, а потім скажи	СПОЧАТКУ ДУМАТИ ПОТІМ ГОВОРИТИ.

Вправа 1. Прочитай прислів'я, передай зміст УЖМ і випиши ПРИЖЕСТОДІЇ.

Готуй сани влітку, а воза взимку.

Краще замовчати, ніж по—дурному сказати.

У гостях добре, а дома завжди краще.

Вправа 2. Заміни ЖСП ПРИЖЕСТОДІЯМИ.

1. КРАЇНА ДАЛЕКО — ...
2. БАНОШ КАРПАТСЬКИЙ * — ...
3. СПЕЦІАЛЬНО ЗРОБИВ — ...
4. ДУЖЕ СЕРДИТИЙ — ...
5. МІСЦЕ УСІ — ...

Жестовий довідник: ЗОПАЛУ, ПОВСЮДИ, ПО-КАРПАТСЬКОМУ, ЗДАЛЕКУ, НАВМИСНО.

Вправа 3. Прочитай та переклади з СР на ЖР і запиши.

ПРИКЛАД: *Моя школа знаходиться близько до мого будинку — ШКОЛА МІЙ* МІСЦЕ БЛИЗЬКО* ДІМ МІЙ* .*

Сова полює на мишей лише вночі та вранці —

Ми думаємо щоденно про надію —

Тато завжди вчить працювати чесно і сумлінно. —

Наші родичі живуть далеко від нас —

Бабуся завжди пече смачні пироги —

Вправа 4. Прочитай текст КЖм та УЖМ, випиши ПРИЖЕСТОДІЮ.

Спокійно і тихо було на лісовій галявині. Трава густо розрослася серед кущів. Посередині галявини росте кремезний дуб. Це могутнє дерево широко розкинуло своє віття. Сердито шумить вітер. Але дуб не гнеться. Дуб — найміцніше дерево наших лісів.

(Взято з інтернету)

Вправа 5. Утвори з ССП на ЖСП з ЖЕСТОДІЄЮ та ПРИЖЕСТОДІЄЮ та покажи ЖМ.

ПРИКЛАД: *Цікава розповідь — РОЗПОВІДАТИ ЦІКАВО.*

Швидка допомога —

Впевнений крок —

Уважний слухач —

Гарна посмішка —

Хитрий план —

Веселий сміх —

Позитивна відповідь —

Міцна любов —

Важка перемога —

Погана дія —

Вправа 6. Подивись на малюнок і склади речення зі словами **ЗДАЛЕКУ, ВНОЧІ, ХМАРНО.**

ЗАПИТАННЯ

1. Яку роль ПРИЖЕСТОДІЯ виконує у ЖСП?
2. Яку роль грає ПРИЖЕСТОДІЯ у реченні?

Тема 57. Прижестодія і прислівник.

ПОРІВНЯЙ

ПРИЖЕСТОДІЯ — це незмінна самостійна частина мови, що виражає ознаку дії, стан предмета або ознаку якості і відповідає на питання **ЯК? ДЕ? ЗВІДКИ? НАСКІЛЬКИ? ЯКОЮ МІРОЮ?**

Прислівник — це незмінна самостійна частина мови, що виражає ознаку дії, стан предмета або ознаку якості і відповідає на питання **як? де? звідки? наскільки? якою мірою?**

Вправа 1. До кожної пари слів, що ліворуч, добери пару слів, що праворуч, таким чином, щоб прижестодії мали протилежне значення.

Допомогу тепер
Пішов туди,
Вчора приїхав,
Розмовляв весело,
Летить високо,

повернувся звідти.
дивиться сумно.
сідає низько.
відпочину потім.
сьогодні від'їхав.

Вправа 2. Прочитай прислів'я. Випиши **ПРИЖЕСТОДІЇ**. Вкажи питання, на яке вони відповідають.

ПРИКЛАД: **ВЧОРА — КОЛИ?**

1. Зробили спішно, то коли б не вийшло смішно. 2. Хто влітку ледарює, той взимку голодує. 3. Краще нині горобець, ніж завтра голубець. 4. Удень душно, а вночі комарі кусаються. 5. Влітку пісні співаєш, взимку сльози проливаєш. 6. Густо дивиться, а рідко бачить. 7. Тяжко знання здобувати, зате легко носити. 8. Що вдень не зробиш, того ввечері не здоженеш. 9. Навпростець тільки ворони літають. 10. Їдь тихо — обминеш лихо.

Вправа 3. Визнач, до якого питання відноситься **кожна ПРИЖЕСТОДІЯ** і запиши.

1. ЯК?	А. ПРАВОРУЧ, ВНИЗ, ЗДАЛЕКУ
2. КОЛИ?	Б. РАПТОМ, ГУРТОМ, ПО-КАЗАЦЬКИ
3. ЯКИМ СПОСОБОМ ?	В. ЗАВТРА, ВНОЧЫ, НАВЕСНІ
4. ДЕ? КУДИ? ЗВІДКИ?	Г. ВАЖКО, ЧУДОВО, СПРАВЕДЛИВО

Вправа 4. Прочитай текст **КЖм** та **УЖМ**, знайди **прислівник** і **перетвори** на **ПРИЖЕСТОДІЮ** та **запиши**.

Україна — це моя Батьківщина, країна, в якій я народилася. Наша країна ще досить молода, тому її майбутнє залежить від нас та від наступних поколінь.

Київ — столиця України та одне з найстаріших міст Європи, засноване щонайменше 1500 років тому.

Україна — могутня та квітуча держава з давньою культурою. Природа нашої держави вражає своїм розмаїттям. Є в нас і ліси, і поля, і озера, і моря, і гори, і рівнини.

Українці відрізняються своєю гостинністю, доброзичливістю та сміливістю.

Державною мовою в Україні є українська, співуча і солов'їна мова. Я дуже люблю свою рідну країну і все своє життя буду боротися за своє щастя на рідній землі та за щастя своїх співвітчизників.

Вправа 5. Подумай, знайди **ЖО** з тексту (з вправи 4) і запиши їх до відповідного стовпчику таблиці.

ЖЕСТО- НАЗВА	ЖЕСТО- ОЗНАКА	ЖЕСТО- ОСОБА	ЖЕСТО- ЧИСЛО	ЖЕСТО- ДІЯ	ПРИЖЕ- СТОДІЯ
УКРАЇНА ...	МОЛО- ДИЙ*	Я		НАРО- ДИТИСЯ	ДОСИТЬ

ЗАПИТАННЯ

1. Що таке прислівник?
2. На яке питання відповідає прислівник?
3. Чим відрізняються ПРИЖЕСТОДІЯ і прислівник ?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Що таке ПРИЖЕСТОДІЯ?

А. — це самостійна частина мови, що позначає кількість предметів або їхній порядок і відповідає на питання СКІЛЬКИ? КОТРИЙ?

Б. — це самостійна частина мови, що вказує на дію або стан предмета, відповідає на питання — ЩО РОБИТИ?

В. — це незмінна самостійна частина мови, що виражає ознаку дії, стан предмета або ознаку якості і відповідає на питання ЯК? ДЕ? ЗВІДКИ? НАСКІЛЬКИ? ЯКОЮ МІРОЮ?

2. Групи ПРИЖЕСТОДІЙ за значенням:

- А.** місця, часу, якісно — означальні, способу дії.
Б. прості, складні, складені.
В. однину і множину.

3. Визнач синонімічний ряд ПРИЖЕСТОДІЇ:

- А.** ХОЛОДНО, МОРОЗНО, ЗИМНО.
- Б.** ВРАНЦІ, ВДЕНЬ, ВВЕЧЕРІ.
- В.** ПРАВОРУЧ, ЛІВОРУЧ, ПРЯМО.

4. Вкажи рядок, в якому всі слова — ПРИЖЕСТОДІЯ:

- А.** з ранку до вечора, ліворуч, далеко, на диво.
- Б.** вибрано, сумно, рішуче, вільно.
- В.** голосно, куплено, рано, швидко.

5. Вкажи рядок, в якому вказано, на які питання відповідають ПРИЖЕСТОДІЇ:

- А.** ДЕ? КУДИ? ЗВІДКИ? КОЛИ? В ЯКІЙ МІРІ?
- Б.** ЩО РОБИТИ? ЩО ЗРОБИТИ?
- В.** СКІЛЬКИ? ЧОМУ? НАВІЩО? ЯКА?

6. Обери рядок, у якому вказані ПРИЖЕСТОДІЇ місця:

- А.** УДЕНЬ, ТАМ, ЗДАВНА, ТЕПЕР.
- Б.** ЗВІДУСІЛЬ, УГОРУ, СКРІЗЬ, НАВКОЛО.
- В.** ОБАБІЧ, ТУТ, ТОНКО, ВЕСЕЛО.

7. Вкажи рядок ЖСП із ПРИЖЕСТОДІЯМИ:

- А.** НАДВІР ЗАМЕТІЛЬ, ПІТИ НАЗУСТРІЧ, ГОЛОСНО СПІВАТИ.
- Б.** БАЧИТИ СНІГ, ГУЛЯТИ З ДРУЗЯМИ.
- В.** ПОДАРУЙ НА ПАМ'ЯТЬ КНИГУ, НА СВОЄМУ ДВОРІ.

8. Знайди речення, у якому є прислівник:

- А.** Тихо, тихо Дунай воду несе.
- Б.** Тече річка за селом.
- В.** Тече річка.

Розділ 7. СИНТАКСИС. ЖЕСТОСПОЛУЧЕННЯ (ЖСП). ЖЕСТОВЕ РЕЧЕННЯ (ЖР).

Тема 58. Жестосполучення.

ЗАПАМ'ЯТАЙ

СИНТАКСИС — це розділ науки про мову, що вивчає граматичну будову жестосполучень та жестових речень у мові.

ЖЕСТОСПОЛУЧЕННЯ — це поєднання двох і більше самостійних жестових одиниць, одне з яких є головним, а інше (інші) — залежним(-и).

ЖЕСТОВЕ РЕЧЕННЯ — одне або кілька ЖО, що виражають закінчену думку.

ЖЕСТОВІ ОДИНИЦІ:

ЖЕСТОСПОЛУЧЕННЯ, РЕЧЕННЯ, ГРАМАТИЧНА
ОСНОВА, ПІДМЕТ, ПРИСУДОК, ОДИН
ГОЛОВНИЙ ЧЛЕН, ДВА ГОЛОВНІ ЧЛЕНИ,
РЕЧЕННЯ - РОЗПОВІДЬ*, РЕЧЕННЯ-ПИТАННЯ*,
РЕЧЕННЯ-СПОНУКАННЯ*, БУДОВА РЕЧЕННЯ.

Розглянь схеми.

СХЕМА ЖСП	
ГОЛОВНИЙ ЖЕСТ	ЗАЛЕЖНИЙ ЖЕСТ
ЗЕМЛЯ	РІДНИЙ*

ЗЕМЛЯ — **ЖО** — *Земля* — **СО**

ЗЕМЛЯ РІДНИЙ* — **ЖСП** — *Рідна земля* — **ССП**

ЗЕМЛЯ РІДНИЙ* ЦЕ КРАЙ РІДНИЙ ДЕ НАРОДЖЕННЯ* ТВІЙ — **ЖР** — *Рідна земля — це рідний край, де ти народився* — **СР**.

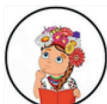
ЖСП з іншими самостійними частинами мовами					
ЖЕСТО- НАЗВ	ЖЕСТО- ОЗНАК	ЖЕСТО- ЧИСЕЛ	ЖЕСТО- ДІЙ	ПРИЖЕ- СТОДІЙ	ПРИЖЕ- СТІВ
ОДЯГ СТАРИЙ — старий одяг	ЧЕРВО- НИЙ ВІД ХВИЛЮ- ВАТИ*— червоний від хви- лювання	ДВА* РАЗОМ ХОДИ- ТИ* — Ходили удвох	НО- ВИНА* ЧУТИ* — чув новину	ЧИСТО ПРИБИ- РАТИ* — прибрали чисто	БІЛЯ РІЧКА* СТОЯТИ* — Стояли біля річки

Вправа 1. Знайди пару між ЖСП і ССП.

ВОЇН ХОРОБРИЙ (СМІЛИВИЙ)
СТРІЙ СТОЯТИ
ПЛЕЧІ ШИРОКИЙ
СЕРЙОЗНО ПРАЦЮВАТИ
ДВА ДРУЗІ*

Широкий у плечах
Хоробрий воїн
Працювати серйозно
Двоє друзів
Стояли у строю

Вправа 2. Утвори ЖСП.

ПРИКЛАД : **РУЧКА СИНІЙ*** — *Синя ручка*

УРОЖАЙ

СІМ'Я

БІБЛІОТЕКА

БАТЬКІВЩИНА

ГЕРОЙ

ПІДРУЧНИК

Вправа 3. З поданих ЖСП побудуй ССП з використанням прийменників: на, в, до, за.

ПРИКЛАД: **БЕРЕГ ПОТРАПИТИ** — Потрапити на берег

МІСТО ПРЯМУВАТИ —

ОЗЕРО ЙТИ —

ТВАРИНИ ДОГЛЯДАТИ —

БЕРЕГ СПУСТИТИСЯ —

СТУПИТИ ГАНОК —

Вправа 4. Розглянь малюнки і утвори ЖСП.

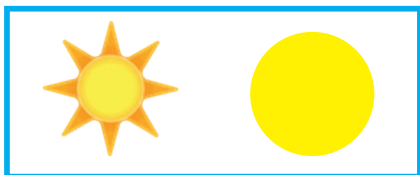
1

2

3

4

Вправа 5. За допомогою малюнка склади ЖСП та запиши.

ЗАПИТАННЯ

1. Що таке ЖЕСТОСПОЛУЧЕННЯ?
2. З якими частинами мови взаємодіє ЖЕСТОСПОЛУЧЕННЯ?
3. З яких жестів складається ЖЕСТОСПОЛУЧЕННЯ?

Тема 59, Тема 60. Відмінність жестосполучення від жесту й речення. Головний і залежний жест в жестосполученні.

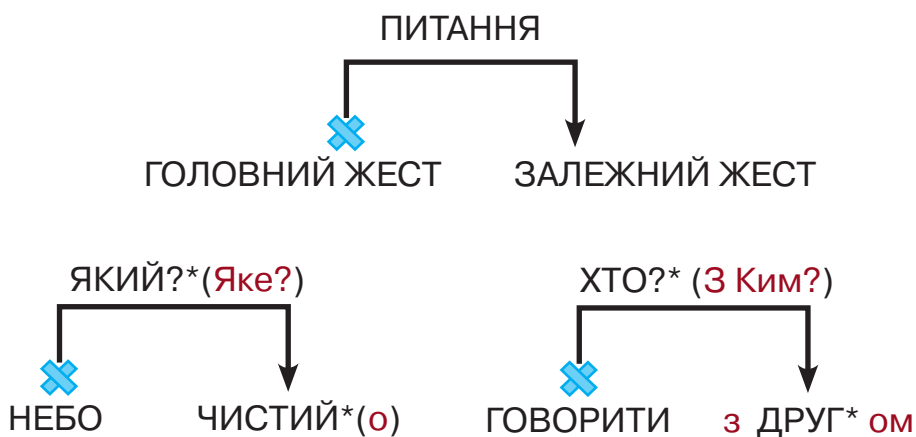
ЗАПАМ'ЯТАЙ

Головним називають жест, від якого ставлять питання.

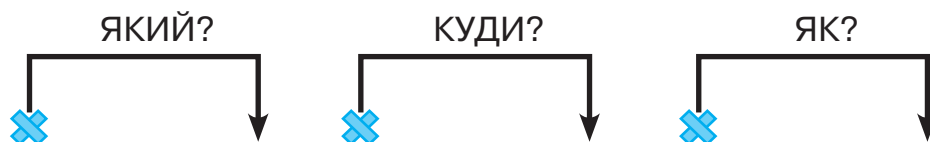
Залежним називають жест, яке відповідає на поставлене питання.

ЖЕСТОСПОЛУЧЕННЯ	
ПОШИРЕНЕ	НЕПОШИРЕНЕ
складається з двох ЖО: ПРАЦЮВАТИ ДРУЖНО	складається з трьох і більш ЖО: ТИ ЧИТАТИ* ЛІТЕРАТУРА* ЦІКАВО*

Вправа 1. Побудуй ЖСП за схемою.

ПРИКЛАД: ХЛОПЧИК ВЕСЕЛИЙ — *Веселий хлопчик*

Жестовий довідник: ХЛОПЧИК ВЕЛИКИЙ, ЙТИ ДО ШКОЛИ, ВИЙТИ, ТИХО, ГУЛЯТИ ПО МІСТУ, АВТОБУС ДВОПОВЕРХОВИЙ, СПІВАТИ ГУЧНО, ПІСНЯ ГАРНИЙ*.

Вправа 2. Прочитай загадки УЖМ, відгадай їх. Випиши ЖСП, де головний і залежний жест та визнач, якими частинами мови виражене ЖСП.

Чорна корова, золоте теля.

Червоний гість дерево їсть.

Увечері вмирає, а зранку оживає.

Кольорове коромисло через річку повисло.

Вправа 3. Переклади подані ЖСП та допиши пропущені закінчення у ССП.

ЗУСТРІЧ РАДІСНИЙ* — Радісн_ зустріч;

ДУЖЕ СПОКІЙНО — Спокійн_ дуже;

ГОЛОС ЧИТАТИ — Читати _голос;

НІЧ ПРАЦЮВАТИ — Працювати _ночі.

Вправа 4. Склади ЖСП за допомогою запитань.

ОДЕРЖУВАТИ (ЩО?),

..... (ЯКИЙ?) СВІТ,

ВІДПОЧИВАТИ (КОЛИ?),

ТРИ (ЧОГО?),

ЙТИ (КУДИ?)

ЗАПИТАННЯ

1. Що таке головний і залежний жест?

2. З якою кількістю ЖО складається ЖСП і як називається?

Тема 61. Речення, його граматична основа (підмет і присудок).

ЗАПАМ'ЯТАЙ

Головними членами речення є **підмет і присудок**.

ОЗНАЙОМСЯ

ГРАМАТИЧНА ОСНОВА		
підмет _____		присудок =====
За будовою ГО		
просте (_____)		складне (_____) (_____)
За наявністю ГО		
Двоскладне (_____)		Односкладне (_____) або (=====)
За метою висловлювання		
Розповідне . або!	Питальне ? або ?!	Спонукальні . або !

Вправа 1. Порівняй речення КЖм і УЖМ. Визнач, де КЖо і ЖО.

Я дякую вам! — **Дякую** вам! — Я ДЯКУЮ ВАМ! — ДЯКУЮ ВАМ!
Знову **йде дощ** — Знову **дощить** — ЗНОВУ ЙДЕ ДОЩ — ЗНОВУ ДОЩ*.

Був тихий **вечір** — Тихий **вечір** — БУВ ТИХИЙ ВЕЧІР — ВЕЧІР ТИХИЙ.

Вправа 2. Віднови деформовані речення і знайди ГО.

1. Річка, над, журитись, верби, тихо.
2. Летіти, вирій, у, гуси, далекий.
3. Журавлі, прохолодний, ранок, поля, над, пролітали.
4. Чистий, бачити, серед, джерело, немало, скелі, я.

Вправа 3. Вставь пропущені слова в прислів'ях за допомогою довідника. Прочитай прислів'я УЖМ і знайди ГО.

1. Хату ... держать.
2. Праця чоловіка
3. З однієї печі неоднакові
4. У вмілого руки
5. У доброго хазяїна й ... не пропаде.
6. Кожна ... своє болото хвалить.

ДОВІДНИК: ГОДУЄ, КАЛАЧІ, РУКИ, НЕ БОЛЯТЬ, ЖАБА, СОЛОМИНКА.

Вправа 4. Відтвори відповідності між СР і ЖР. Визнач ГО.

Г-о-в-е-р-л-а ГОРА Є ЧАСТИНА КАРПАТИ	Україна — одна з найосвіченіших націй у світі.
УКРАЇНА НАЦІЯ НАРОД ОСВІТА* У СВІТ*	Україна має багату історію та культуру.
УКРАЇНА ІСТОРІЯ І КУЛЬТУРА БАГАТИЙ*	Гора Говерла є частиною Карпатських гір.

ЗАПИТАННЯ

1. Що таке граматична основа?
2. Яка роль присудка в реченні?
3. Що визначає підмет?
4. Що є спільного у підмета та присудка?

Тема. 62 Речення з одним головним членом.

ПРИГАДАЙ

Один головний член в реченні є **односкладними**.
(граматична основа складається з одного члена речення).

Вправа 1. Визнач односкладне речення і утвори з ЖР на СР.

КІТ ЧОРНИЙ —	— дарований хліб
ХЛІБ ДАРУВАТИ* —	— чорний кіт
ЗИМА НА ВУЛИЦІ —	— надворі зима

Вправа 2. Випиши односкладні речення.

Осінь. — Осінь прийшла;
Вона має йти — Їй треба йти;
Радий вас бачити — Я радий вас бачити;
Я легко визнаю свої помилки — Легко визнаю свої помилки;
Пахнуть пироги — Запашні пироги;
На мене чекають — На мене чекають батьки.

Вправа 3. Прочитай текст УЖМ і випиши односкладні речення, підкресли ГО.

Осінні замальовки

Павутиння. Листя. Сонце. Повітря. Знову павутиння.

Тихо. Тепло. Сухо. Прозоро. Місто. Повільні рухи. Стежка. Стежка. Золото... Золото дерев. Золото трав. Ліс. М'якість. Трава. Деревя. Небо. Тиша...

Сон клонить. Не хочу заплющувати очі. Мить, ще мить. Хочеться бігти, кричати, несамовито нестись кудись вдалечінь.

(З інтернету)

Вправа 4. Знайди в тексті односкладні речення.

Вода життєво необхідна не тільки кожній людині. Без води людина може жити лише 3-4 дні. Вода є джерелом життя. Вода складається з кисню і водню. Медуза та огірок — це 95% води. 70% людського мозку — вода.

Вправа 5. Приведи у порядок деформований текст.

На, весна, дворі. Бруньки, розпускаються, деревах, на. З, птахи, країв, прилітають, теплих. Зеленіє, на, трава, землі. Стають, короче, дні, а, довше, ночі. Тюльпани, уквітчали, нарциси, проліски, фіалки. Сонце, зігріває, тепле, землю. Весело, горобці, цвірінькають.

Вправа 6. Доповни пропущені ЖО до стовпчика.

ОДНОСКЛАДНЕ РЕЧЕННЯ		
ВЕСНА	ВЕСНА НАДВОРІ	ВЕСНА ТЕПЛА НАДВОРІ
	ЦУЦЕНЯ БІЛЕ	ЦУЦЕНЯ БІЛЕ В БУДЦІ
КЛАС	КЛАС ЧИСТИЙ	
	ХЛОПЧИК НЕПЕРЕМОЖНИЙ	
МІСТО		

ЗАПИТАННЯ

1. Що таке граматична основа в реченні?
2. Яку роль у реченні відіграють односкладні речення?

Тема 63. Види речень за метою висловлювання: розповідні (стверджувальні, заперечні), питальні, спонукальні (схеми).

ПРИГАДАЙ

ВИДИ РЕЧЕНЬ за метою висловлювання		
Розповідні (стверджувальні, заперечні) РЕЧЕННЯ — РОЗПОВІДЬ*	Питальні РЕЧЕННЯ — ПИТАННЯ*	Спонукальні РЕЧЕННЯ — СПОНУКАННЯ*
містять повідомлення	містять запитання	містять заклик, прохання, наказ тощо.
Я люблю осінь. Ні, мені не подобається осінь. Р-Р: Я ОСІНЬ ЛЮБЛЮ	Ти любиш осінь? Р-П.: ТИ ОСІНЬ ЛЮБИТИ*	Любіть осінь! Р-С: ОСІНЬ ЛЮБИТИ* ВСІ.

Вправа 1. Визнач відповідності ЖР до видів речень.

1. РОЗПОВІДНІ	А. УКРАЇНО, ВСТАВАЙ!
2. ПИТАЛЬНІ	Б. УКРАЇНА КРАЇНА НЕЗЛАМНА.
3. СПОНУКАЛЬНІ	В. ТИ ПИШАЄШСЯ, ЩО ТИ УКРАЇНЕЦЬ?

Вправа 2. Доповни речення і постав розділовий знак та переклади УЖМ.

Україна ... вільною ...
 За ... любиш Україну ...
 Любіть Україну ... душею ...
 Ти народився ... Україні ...
 Україна, ти завжди ...
 в моєму серці ...
 Наша Батьківщина — ...
 Україна ...

Вправа 3. Зміни розповідне, питальне і спонукальне речення на ЖР.

1. Я запам'ятаю цю казку назавжди — Я БУДУ+ПАМ'ЯТАТИ* ЦЕЙ* КАЗКА ЗАВЖДИ.

Яка твоя улюблена казка? — ...

Розкажи мені казку! — ...

2. Наші військові боронять нашу країну Україну щодня — ...

Чи допомагаєш ти нашим військовим? — ...

Друзі, давайте підтримувати наших військових! — ...

Вправа 4. Визнач види речень у СР та ЖР і запиши.

ПРИКЛАД: *Куди ти поїхав оздоровлюватися?* — ТИ КУДИ ЇХАТИ* ОЗДОРОВИТИСЯ — РЕЧЕННЯ-ПИТАННЯ*.

Так! Я буду завжди поруч — ТАК Я БУТИ ПОРУЧ ЗАВЖДИ.
 — ...

Ні, я ніколи не повернуся — НІ Я НЕ ПОВЕРНУТИ* НІКОЛИ
 — ...

Звільни, мене, дівчинко, з-під каменя — ДІВЧИНКА БУДЬ ЛАСКА ЗВІЛЬНИТИ* МЕНЕ ВІД КАМІНЬ* —...

Друзі, ви приготувались до подорожі? — ДРУГ* ЧИ ВЖЕ+ГОТОВИЙ* ДО ПОДОРОЖ*—...

Вправа 5. Склади речення з поданих слів, постав розділовий знак і визнач види речень.

вогнем, не, з, грай — ...

відлітають, восени, куди, птахи — ...

будемо, сьогодні, ми, по, місту, мандрувати — ...

ЗАПИТАННЯ

1. Які види речень за метою висловлювання ти знаєш? Назви.
2. Який розділовий знак стоїть у кінці питальних речень?
3. Чим відрізняються розповідні і спонукальні речення? Поясни.

Тема 64, Тема 65. Роль немануального компонента при побудові речень. Види речень за емоційним забарвленням жестів.

ОЗНАЙОМСЯ

ВИДИ РЕЧЕНЬ ЗА ЕМОЦІЙНИМ ЗАБАРВЛЕННЯМ ЖЕСТІВ	
ОКЛИЧНЕ	НЕОКЛИЧНЕ
Передача з НК (емоції: хвилювання, страх, радість, захоплення, відчай тощо)	Передача спокійним тоном без НК.
Всім серцем любіть Україну свою!	Любіть Україну, як сонце, любіть, як вітер, і трави, і води...
УКРАЇНА* МІЙ* ТІЛЬКИ ЛЮБИТИ*	УКРАЇНА* ТРЕБА ЛЮБИТИ* ВСІ* ЯК СОНЦЕ ВІТЕР ТРАВА* ВОДА*

Вправа 1. Поміркуй, де помилка і співстав правильно.

— ОЙ ВИ-Бач, я не хотів тебе образити!	— Я ПРОСТО В ШОЦІ?!	— НЕ СМІЙ МЕНЕ ЧІПАТИ!	— ПРИВІТ! ДАВНО НЕ БАЧИЛИСЬ, ЯК Я РАДИЙ ТЕБЕ БАЧИТИ	— МЕНІ ВСЕ ОДНО.

Вправа 2. Прочитай та відтвори УЖМ з НК і визнач, яке емоційне забарвлення речення.

Друг завжди в біді допоможе —
ДРУГ ЗАВЖДИ ДОПОМАГАТИ БІДА.

Друг завжди в біді допоможе? —
ДРУГ ЗАВЖДИ ДОПОМАГАТИ БІДА?

Друг завжди в біді допоможе! —
ДРУГ ЗАВЖДИ ДОПОМАГАТИ БІДА!

Вправа 3. Відтвори з НК речення УЖМ.

Тихіше! Батько з сином розмовляє. — ТИХО ТАТО ЗАЙНЯТО ГОВОРИТИ СИН.

Повітряна тривога! Всім укритися в укритті! — ТРЕВОГА ПОВІТРЯ* ВСІ* ЗАХОВАТИСЯ* УКРИТТЯ*

Прошу не плач! Заспокойся, все буде гаразд, повір! — ПРОШУ НЕ ПЛАКАТИ* СПОКІЙНО* ВСЕ БУДЕ ДОБРЕ ТИ ВІРИТИ*.

Ураааа! Ми перемогли! — УРА УРА МИ ПЕРЕМОГА*

У тебе нема настрою ?! — НАСТРІЙ ПОГАНИЙ У ТЕБЕ?

Вправа 4. До кожного малюнку придумай ЖР або ЖСП за емоційним забарвленням жесту та відтвори УЖМ.

Вправа 5. Вивчи приспів пісні “Стефанія мамо” та виконай з НК в жестовому виконанні.

Стефанія мамо! Мамо Стефанія!

Розквітає поле, а вона сивіє!

Заспівай мені, мамо, колискову,

Хочу ще почути твоє рідне слово!

ЗАПИТАННЯ

1. Які є види речень за емоційним забарвленням жестів?
2. Яка роль немануального компонента при побудові речень?
3. Які розділові знаки ставимо в кінці речення?

Тема 66. Побудова діалогу.

ПРИГАДАЙ

ДІАЛОГ — спілкування двох осіб.

РЕПЛИКА(-И) — це слова, звернені до співрозмовника.

В діалозі можуть прийняти участь не тільки двоє, але і кілька активних співрозмовників.

Вправа 1. Вгадай з НК казкових героїв діалогу і назви казку.

- Не їж мене, лисичко-сестричко, я тобі пісеньки заспіваю.
- Ти, Вернигоро, зоставайся дома та вари їсти, а ми втрьох підемо на полювання.
- А хто-хто в цій рукавичці живе?
- Спасибі й за те. А ти б, кумонько, до мене завтра в гості прийшла!
- Круть, Верть, я знайшов колосок. Хто молотиме?
- Битий небиту везе! Битий небиту везе!

Вправа 2. Поміркуй, де помилка. Виклади свою побудову діалогу УЖМ.

1. — ДОБРИЙ ВЕЧІР!
— ДОБРИЙ РАНОК!
— УСЕ ГАРАЗД?
— ТАК, ВСЕ ПРОСТО ЧУДОВО!
2. — ПРИВІТ!
— ЩО ХОТІВ?
— Я ХОТІВ З ТОБОЮ ПОГОВОРТИ, МАЄШ ХВИЛИНКУ?
— НЕ МАЮ БАЖАННЯ ГОВОРТИ, БУВАЙ!
3. — ПРИВІТ, ОЛЬГО ВАСИЛЬОВИЧ!
— ДОБРИЙ ДЕНЬ, ОЛЕКСІЙКО!
— Я НЕ ВИКОНАВ ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ.
— МОЛОДЕЦЬ! СІДАЙ! 12 БАЛІВ!

Вправа 3. Прочитай виразно діалог з НК КЖм і УЖМ.

- Я мрію побувати в Карпатах. Якщо у моїх батьків буде можливість і ми неодмінно поїдемо.
- Знаю, ти вже там побувала?
- Так, там ду-у-уже гарна природа і взимку, і восени, і влітку.
- А що є цікавого в Карпатах?
- Раджу тобі зайти в інтернет і там багато інформації про це, можна дізнатись, де би ти хотіла зупинитись в Карпатах.
- А тобі самій де більше сподобалося?
- Мені більше всього вразила природа в озері Синевір, в озері вода кришталева чиста, наче діамант прикрашає вічнозелені карпатські ліси протягом усього року.
- Мені вже хочеться зараз поїхати! Дякую тобі за розповідь!
- Я впевнена, що твої мрії неодмінно збудуться!

Вправа 4. Прочитай правила побудови діалогу, обґрунтуй про це з однокласником / однокласницею засобом УЖМ.

Основні вимоги до діалогу.

- Тримай тему діалогу.
- Дотримуйся правил спілкування.
- Створи діалог відповідно до ситуації та мети спілкування.
- Використовуй чарівні слова: Вибачте, перепрошую, будь ласка, дякую.
- Доповнюй до діалогу репліки запитання “А як ти вважаєш?”, “Можливо ти іншої думки?”, “Розкажи про...”.

Вправа 5. Склади і запиши діалог на тему: “Розмова з найкращим другом”.

ЗАПИТАННЯ

1. Що таке діалог?
2. Що таке репліка?
3. Який розділовий знак ставимо на кожне нове речення при діалозі?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Що таке синтаксис?

А. — це розділ науки про мову, що вивчає граматичну будову словосполучень та речень у мові.

Б. — це поєднання двох і більше самостійних жестових одиниць, одне з яких є головним, а інше (інші) — залежним(-и).

В. — одне або кілька ЖО, що виражають закінчену думку.

2. Що таке ЖЕСТОСПОЛУЧЕННЯ?

А. Це поєднання двох слів.

Б. Це поєднання кілька слів.

В. Це поєднання двох або більш жестових одиниць, одна з яких головна, а інша — залежна.

3. Що таке ЖЕСТОВЕ РЕЧЕННЯ?

А. Одне або кілька ЖО, що виражають закінчену думку.

Б. Це діалог.

В. Підмет і присудок.

4. Яке з поданих поєднань слів є ЖЕСТОСПОЛУЧЕННЯМ?

- А.** ЗЕМЛЯ І ВОДА.
- Б.** ВІРНИЙ ДРУГ.
- В.** НА ВУЛИЦІ.

5. Що таке граматична основа в реченні?

- А.** Підмет і присудок.
- Б.** Додаток і означення.
- В.** Додаток і підмет.

6. Визначте односкладне речення.

- А.** Йду до лісу. Чутно пісню.
- Б.** Володар керує світом. Лунає пісня.
- В.** Київ — столиця України.

7. За метою висловлювання речення поділяються на:

- А.** двоскладні, односкладні, розповідні.
- Б.** розповідні, питальні, спонукальні.
- В.** окличні, неокличні, питальні.

8. Які є види речень за емоційним забарвленням жестів?

- А.** РОЗПОВІДНІ, ПИТАЛЬНІ.
- Б.** ОКЛИЧНІ, НЕОКЛИЧНІ.
- В.** ОДНОСКЛАДНІ І ДВОСКЛАДНЕ РЕЧЕННЯ.

9. Яка роль немануального компонента при побудові речень?

- А.** Передача з НК (емоції: хвилювання, страх, радість, захоплення, відчай тощо).
- Б.** Передача без НК.
- В.** Доповнення до виразу обличчя.

Розділ 8. МІЖНАРОДНА ЖЕСТОВА МОВА (ASL- американська дактильна абетка).

Тема 67. Знайомство з міжнародною ЖМ.
Міжнародна (американська -ASL) дактильна абетка.

ОЗНАЙОМСЯ

У світі налічує близько 300 жестових мов і приблизна кількість 150 діалектів ЖМ. Кожна жестова мова формується на основі національних традицій, історії своєї країни і може відрізнятися, як діалект в регіонах. Тому кожна з них має свою мовну систему, дактильну абетку, граматику, синтаксис та побудову жестосполучення і жестового речення, як і УЖМ.

МІЖНАРОДНА ЖЕСТОВА МОВА — це іноземна мова глухої людини, природна, розвинена, структурована, візуально-комунікативна знакова система, використовується жестомовними особами у світі.

Види МЖМ:

ASL — це американська жестова мова;

LSF — французька жестова мова;

DGS — німецька жестова мова;

GS — австрійська жестова мова,

УЖМ — українська жестова мова та інші.

ЖЕСТОВІ ОДИНИЦІ:

МІЖНАРОДНА ЖЕСТОВА
МОВА — УКРАЇНЬСЬКА
ЖЕСТОВА МОВА, ДАКТИЛЬНА
АБЕТКА, КОНФІГУРАЦІЯ
ЛІТЕРИ, ASL- АМЕРИКАНСЬКА ЖЕСТОВА МОВА.

Вправа 1. Ознайомся з ASL-дактильною абеткою та вивчи.

A

B

C

D

E

F

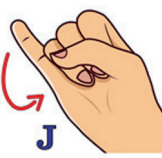
G

H

I

J

K

L

M

N

O

P

Q

R

S

T

U

V

W

X

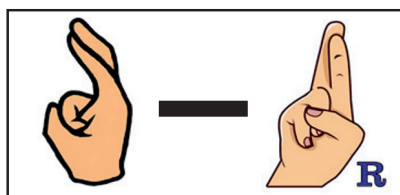
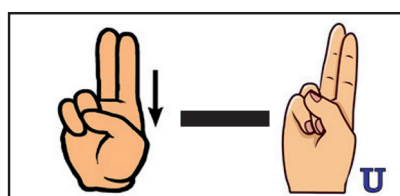
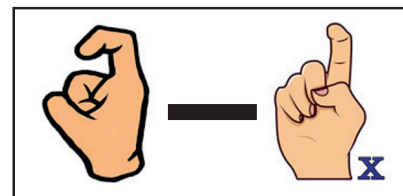
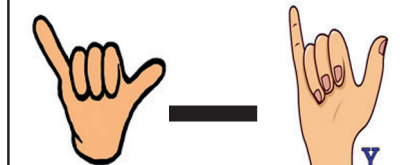
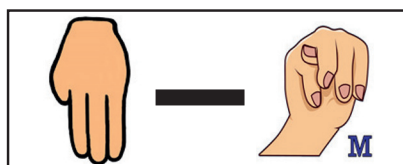
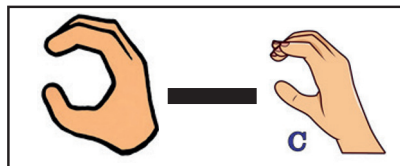
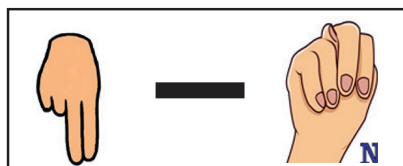
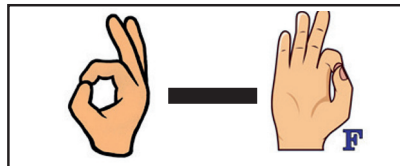
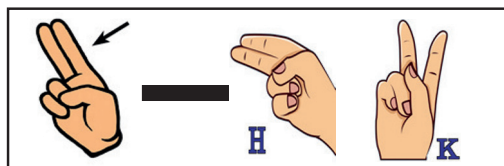
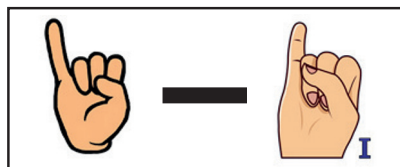
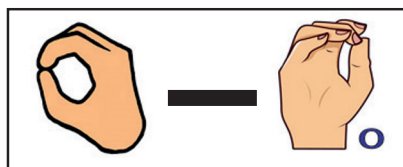
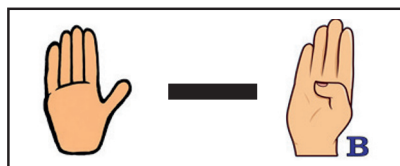
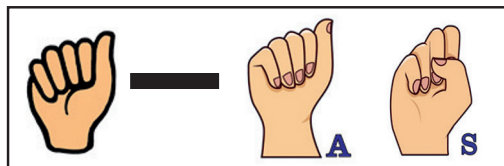
Y

Z

Вправа 2. Порівняй подібні дактилями української дактильної абетки і американської дактильної абетки.

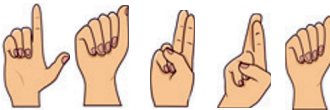
Вправа 3. Продактилюй своє ім'я та прізвище ASL і УЖМ.

ПРИКЛАД: ALLA MOROZ — АЛЛА МОРОЗ.

Вправа 4. Прочитай дактилемі ASL і запиши англійською та українською мовою.

ПРИКЛАД:

— LAURA / ЛАУРА.

—

—

—

—

—

—

—

—

ЗАПИТАННЯ

1. Що таке міжнародна жестова мова?
2. Скільки у світі налічується жестових мов?
3. Яку міжнародну жестову мову ми вивчаємо?

Тема 68, Тема 69. Найуживаніші жести. Знайомство.
Привітання, прощання.

ОЗНАЙОМСЯ

Найуживаніші жести ASL.

Вправа 1. Визнач за фото ЖО ASL та переклади їхнє значення УЖМ.

ПРИВІТ

HELLO

ДОБРИЙ ДЕНЬ

GOOD AFTERNOON

ДО ЗУСТРІЧІ

BEFORE MEETING

Я

I

ТИ

YOU

МИ

WE

ГЛУХИЙ

DEAF

ХЛОПЕЦ

A BOY

ДІВЧИНКА

A GIRL

МІСТО

A CITY

МОЄ ЖЕСТОВЕ ІМ'Я

MY SIGN NAME

ПРИЄМНО ПОЗНАЙОМИТИСЯ

NICE TO MEET YOU

МОЄ ІМ'Я

MY NAME

ПРИЗВИЩЕ

NAME

ДЯКУЮ

THANK YOU

БУДЬ ЛАСКА

PLEASE

ВИБАЧТЕ

SORRY

Вправа 2. Порівняй ЖО за спільною конфігурацією УЖМ та ASL.

ПРИВІТ — ...

ГЛУХИЙ — ...

БУВАЙ — ...

ЧУЮЧИЙ — ...

Я — ...

ВІЛЬНИЙ — ...

ТИ — ...

ДЯКУЮ — ...

Вправа 3. Віднайди в інтернеті відеожестівник на тему “Знайомство” на ASL та повтори.

ЗАПИТАННЯ

1. Які найуживаніші жести ти знаєш? Назви.
2. Які ЖО мають схожу конфігурацію в УЖМ та ASL? Покажи.

Тема 70. Пори року. Місяці. Дні тижня. (ЖМ-ASL)

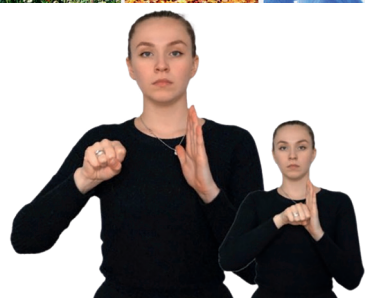
ОЗНАЙОМСЯ

Вправа 1. Відтвори пори року на ASL і зроби порівняння пори року на УЖМ.

ПОРИ РОКУ

SEASON

БЕЧА

ВЕСНА

ЛІТО

ЛІТО

ОСІНЬ

ОСІНЬ

ЗИМА

ЗИМА

Вправа 2. Відтвори дні тижня на ASL та переклади на УЖМ.

ТИЖДЕНЬ

WEEK

ДЕНЬ

DAY

ПОНЕДІЛОК

MONDAY

ВІВТОРОК

TUESDAY

СЕРЕДА

WEDNESDAY

ЧЕТВЕР

THURSDAY

П'ЯТНИЦЯ

FRIDAY

СУБОТА

SATURDAY

НЕДІЛЯ

SUNDAY

Вправа 3. Продактилюй місяці на ASL та переклади на УЖМ.

МІСЯЦЬ

MONTH

Вправа 4. Віднайди в інтернеті відеожестівники на теми “Дні тижня”, “Календар” на ASL і повтори.

ЗАПИТАННЯ

1. Чим відрізняються назви місяців в УЖМ і в ASL? Поясни.
2. Якими конфігурацією та характером руху ЖО відображається в показі днів тижня в ASL?

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Яка аббревіатура міжнародної жестової мови?

- A.** МММ.
- Б.** МЖМ.
- В.** АЖМ.

2. Скільки жестових мов є у світі?

- A.** 200
- Б.** 150
- В.** 300

3. Скільки дактилем в дактильній абетці ASL?

- A.** 25
- Б.** 26
- В.** 24

4. Які ЖО є спільними за конфігурацією в УЖМ та ASL?

- А.** ДЯКУЮ — THANK YOU, ВИБАЧТЕ — SORRY;
- Б.** ПРИВІТ — HELLO, БУВАЙ — GOODBYE);
- В.** ІМ'Я — NAME, ПРИЗВИЩЕ — NAME.

5. Як розшифровується ASL?

- А.** Німецька жестова мова.
- Б.** Австрійська жестова мова.
- В.** Американська жестова мова.

6. У якому рядку записані дні тижня на англійській мові?

- А.** MONDAY, WEDNESDAY, FRIDAY, SUNDAY
- Б.** I, YOU, WE
- В.** HELLO, GOODBYE

7. Визнач відповідності.

ПОРИ РОКУ

ЗНАЙОМСТВО

ДНІ ТИЖНЯ

ПРИВІТАННЯ,
ПРОЩАННЯ

MONDAY, FRIDAY

HELLO, GOODBYE

WINTER, AUTUMN,
SUMMER

NICE TO MEET YOU,
MY NAME

ЗМІСТ

34. Жестоознака — частина мови: ознаки, місцезнаходження	5
35. Семантичне значення жестоознак	8
36. Творення жестоознак	10
37. Жестоознака і прикметник	12
38. Рід прикметників. Якісні, відносні, присвійні прикметники	15
39. Жестоособа — частина мови: ознаки, запитання, групи осіб, числа	19
40. Способи творення жестоосіб II, III особи	21
41. Використання ЖО при побудові жестових речень	24
42. Жестоособа і займенник.	26
43. Жесточисло — частина мови. Прості, складні і складені жесточисла	30
44. Розряди жесточисел (кількісні і порядкові — СІМ, СЬОМИЙ*)	32
45. Творення жесточисел (2, 12, 20, 22, 2022)	35
46. Позначення жесточисел письмово (7, сім, VII)	38
47. Стійкі конструкції на позначення кількісних відношень, їхні особливості	40
48. Жестодія — частина мови.	45
49. Творення жестодій минулого, теперішнього, майбутнього часів	47
50. Зміна за родами у минулому часі	50
51. Жестодії однини і множини. Ознаки, синтаксична роль	53
52. Жестодія і дієслово. Запитання до жестодій	56

53. Прижестодія — частина мови. Ознаки. Запитання . . .	61
54. Групи прижестодій за значенням	64
55. Утворення прижестодій від інших частин мови	66
56. Роль прижестодій у жестосполученні, реченні	68
57. Прижестодія і прислівник	70

Розділ 7. Синтаксис. Жестосполучення (ЖСЛ). Жестове речення (ЖР).

58. Жестосполучення.	74
59. Відмінність жестосполучення від жесту й речення . . .	77
60. Головний і залежний жест в жестосполученні	77
61. Речення, його граматична основа (підмет і присудок)	80
62. Речення з одним головним членом	82
63. Види речень за метою висловлювання: розповідні (стверджувальні, заперечні), питальні, спонукальні (схеми)	85
64. Роль немануального компонента при побудові речень	87
65. Види речень за емоційним забарвленням жестів	87
66. Побудова діалогу	89

Розділ 8. Міжнародна жестова мова (ASL-американська дактильна абетка).

67. Знайомство з міжнародною ЖМ. Міжнародна (американська -ASL) дактильна абетка.	94
68. Найуживаніші жести. Знайомство	98
69. Привітання, прощання.	98
70. Пори року. Місяці. Дні тижня. (ЖМ-ASL)	105

Навчальне видання

**Ольга БІЛАНОВА
Лаура ІВАЩЕНКО
Сергій ДЯКІВ**

(Модель: СТЕЦЬ Анна Миколаївна)

УКРАЇНСЬКА ЖЕСТОВА МОВА

Навчальний посібник для осіб з особливими освітніми
потребами (Н90,Н91)) 5 клас (у 2-х частинах)
Частина 2

Схвалено для використання в освітньому процесі

**Видано за рахунок бюджетних коштів.
Продаж заборонено**

Навчальний посібник відповідає Державним
санітарним нормам і правилам
«Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей»

Відповідальний редактор О. Литвин
Редактор О.Горлачов
Макет обкладинки Н.Москаленко
Комп'ютерна верстка Н.Булавінцева

Формат 84x108/16. Папір офсетний. Гарнітура Arial
Друк офсетний. Ум. друк.арк. 11,76 Обл.-вид.арк. 9,02
Наклад 1077 прим.
Зам.№

В оформленні підручника використано деякі світлини з вільних джерел
мережі «Інтернет» та матеріали фотобанку *Shutterstock*
Бренди та ресурси зображуються лише з освітньою метою
та не є закликом до їх купівлі/відвідування
ТОВ «ВИДАВНИЦТВО АТЛАНТ»

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 7928 від 08.09.2023
Адреса редакції: 02095, м.Київ, вул. Княжий затон, 9а, офс369
E-mail: atlant_publishing@ukr.net

Віддруковано у ТОВ «Поліпрінт» , вул. Лугова 1-А, м.Київ, 04073
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1250 від 27.02.2003р.